احکام
کیف و کفش و چرم

۲۲
فقه و زندگی

محمد ابراهیم امینی
الیاس صالحی

پژوهشکده
امر به معروف
و نهی از منکر

بسم الله الرحمن الرحیم

احکام کیف و کفش و چرم

نویسنده:

محمد ابراهیم امینی

ناشر چاپی:

معروف

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

احکام کیف و کفش و چرم

مشخصات کتاب

سرشناسه : امینی، محمدابراهیم، ۱۳۵۸ -

عنوان و نام پدیدآور : احکام کیف و کفش و چرم/ محمد ابراهیم امینی، الیاس صالحی؛ به سفارش ستاد امر به معروف و نهی از منکر، پژوهشکده امر به معروف و نهی از منکر.

مشخصات نشر : قم: نشر معروف، ۱۳۹۵.

مشخصات ظاهری : ۱۴۴ص.

فروست : فقه و زندگی؛ ۲۳.

شابک : ۳۳۰۰۰۰ ریال: ۹۷۸-۶۰۰-۶۶۱۲-۶۸-۳

وضعیت فهرست نویسی : فاپا

یادداشت : کتابنامه: ص. ۱۳۹- ۱۴۴؛ همچنین به صورت زیرنویس.

موضوع : چرم (فقه)

موضوع : Leather (Islamic law)

موضوع : فقه جعفری -- رساله عملیه

موضوع : Islamic law, Ja'fari -- Handbooks, manuals, etc.*

موضوع : فتوا های شیعه -- قرن ۱۴

موضوع : Fatwas, Shiites -- ۲۰th century

موضوع : چرم -- صنعت و تجارت

موضوع : Leather industry and trade

موضوع : کیف و کیف دوزی

موضوع : Bags

موضوع : کفش ها

موضوع : Shoes

موضوع : چرمینه

موضوع : Leather goods

شناسه افزوده : صالحی، الیاس، ۱۳۵۸ -

شناسه افزوده : ستاد احیاء امر به معروف و نهی از منکر. پژوهشکده امر به معروف و نهی از منکر

رده بندی کنگره : BP۱۹۸/۶ /چ۴ الف۸ ۱۳۹۵

رده بندی دیویی : ۲۹۷/۳۷۹

شماره کتابشناسی ملی : ۴۲۷۲۳۷۹

ص: ۱

اشاره

فهرست مطالب

فصل دوم:تولید کنندگان چرم، کیف و کفش

فصل سوم:احکام خرید و فروش کیف و کفش

ص: ۷

ص: ۸

ص: ۹

سخن پژوهشکده

فقه و زندگی و سبک زندگی اسلامی

اسلامی شدن زندگی اجتماعی در مرحله شناخت سه گام دارد:

شناخت معروف و منکر در فعالیت های فردی و روابط انسان و خداوند عزّوجلّ.

شناخت معروف و منکر در حوزه روابط اجتماعی و معاملات اقتصادی.

شناخت معروف و منکر در روابط دولت و ملّت.

در گام اول فعالیت های فقهی، اخلاقی پژوهش های اخلاق مدار فراوانی توسط عالمان و محققان پدید آمده و اصلاح و تقویت روابط عبادی، عقیدتی و معرفتی انسان با خداوند متعال را مورد توجه قرار داده است.

ص: ۱۱

گام دوم یعنی شناخت معروف و منکر در روابط اجتماعی ومعاملات اقتصادی، کاری است که با وجود برخی از آثار علمی و پژوهش های ارزشمند با نگاه تخصصی به هر صنف مورد توجه قرار نگرفته است. سلسله کتاب های« فقه وزندگی» به پژوهش و نگارش در حوزه اصناف خاص توجه دارد و بایدها و نبایدهای فقهی و اخلاقی و آداب اسلامی هر اتحادیه صنفی ودست اندرکاران مشاغل مختلف تولیدی، توزیعی، و خدماتی را محور پژوهش و نگارش و اطلاع رسانی خویش می داند.

گام سوم در شناخت معروف و منکر به روابط مردم و حکومت ها اختصاص دارد، اسلامی شدن روابط دولت و ملت بالاترین گام به سوی رضای خداوند متعال محسوب می شود و در سایهٔ پیروی از رهبری الهی و تسلیم دولت و ملت در برابر قوانین قرآن و عترت امکان پذیر است.

در حدود سالهای ۱۳۷۲ ش با آغاز فعالیت های ستاد امر به معروف و نهی از منکر طرح پژوهشی «فقه و زندگی» توسط جناب حجه الاسلام والمسلمین حاج شیخ محمّد

حسین فلاح زاده، پی ریزی شد. هدف طرح، تألیف و تدوین مجموعه کتاب هایی در زمینه آداب و احکام اسلامی برای اصناف و مشاغل گوناگون اقتصادی و بازاریان

کشور بود. با هماهنگی این دو نهاد فرهنگی تألیف حدود بیست جلد از این مجموعه در سال های آغاز کمک خوبی به بازاریان متدین در زمینه شناخت احکام شرعی و حلال وحرام مشاغل بشمار می رفت. اما مثل بسیاری دیگراز

طرح ها این کار هم به دلایل مختلف ناتمام ماند و در زمینۀ احکام فقهی بسیاری اصناف اثری فراهم نیامد.

ضرورت اسلامی شدن بازار، علاقه بسیاری از کسبۀ محترم در بخش های تولید و توزیع و خدمات و پیگیری دبیر محترم ستاد امر به معروف و نهی از منکر حجه الاسلام والمسلمین زرگر دام عزّه العالی سبب احیای مجدّد این طرح پژوهشی کاربردی در سال۱۳۹۳ش شد و تالیف و تدوین کتبی دیگر در زمینه فقه اصناف در دستور کار پژوهشکده امربه معروف و نهی از منکر قرار گرفت.

در سالهای آغازین، این پژوهش ها با هدایت و حمایت ستاد و نظارت علمی و فقهی برادران گرامی حجج اسلام محمد حسین فلاح زاده و محمود مهدی پور شکل گرفت و بیست و چند دفتر از آن فراهم آمد. اینک بار دیگر پس از

حدود چهارده سال، این کار ناتمام و بر زمین مانده به توفیق الهی و نظارت جناب حجه الاسلام والمسلمین آقای حاج سید محمد تقی علوی و همکاری گروهی از فضلای حوزه

علمیه قم در پژوهشکده امر به معروف پیگیری می شود.

همیشه اصناف محترم و صاحبان مشاغل در انجام وظیفه خود نیاز به احکام و قوانین الهی دارند و لازم است معروف و منکرات صنفی را بشناسند. تحولات صنفی و دگرگونی ها در حوزه کسب و کار سبب می شود که احکام براساس نیازهای روز مورد بازنگری فقهی و علمی قرار گیرد وتفقه واجتهاد جدید ضرورت یابد. از این رو بار دیگر با استفاده از فتاوی مراجع بزرگوار تقلید و قوانین مصوب شورای نگهبان موضوعات کار نشده در برنامه پژوهشی قرار گرفت و پیست اثر جدید تحقیق و تولید شد. عناوین پژوهش های سال ۱۳۹۳ ش بدین شرح است:

احکام صنف طلاوجواهر

احکام تلفن همراه

احکام بازی های رایانه ای

احکام صنف اتوبوس رانی

احکام صنف فرش و تابلو فرش

احکام صنف کیف و کفش (سراجان)

احکام صنف ماهی فروشان

احکام صنف ناشران

احکام صنف پوشاک

ص: ۱۴

احکام صنف نانوایان

احکام صنف رایانه و اینترنت

احکام صنف پرندگان و پرنده فروشان

احکام صنف اغذیه فروشان

احکام صنف پارکها

احکام عمومی کسب و کار

احکام صنف قهوه خانه ها احکام صنف الکتریکی

احکام صنف عطاری و دارو گیاهی

احکام صنف لوازم صوتی و تصویری

احکام بیمه ها

این دفتراز فقه و زندگی که با تلاش برادر گرامی حجه الاسلام والمسلمین محمود صادقی پدید آمده به احکام پوشاک اختصاص یافته است و امیدواریم محققان ودست اندرکاران محترم با ارائه تجارب و مسائل شرعی خویش ما را در تکمیل این اثریاری کنند.

با درخواست توفیق از خداوند دانا و توانا و یاری محققان حوزوی و همراهی اصناف کشور، بسیج اصناف و مسؤلان ستادهای امربه معروف، می توان به سوی اسلامی شدن بازار، آرامش روانی جامعه، کاهش جرم و تخلفات اقتصادی

و کسب رضای حضرت حق گام هایی بلندتر برداشت.

امیدواریم با شناخت احکام الهی در تمام بخش ها و اجرای آن در زندگی فردی و اجتماعی و در سایه فقه ناب اسلامی و با هدایت حضرت بقیه الله عجل الله تعالی فرجه الشریف، توحید و عدالت در سراسر عالم حاکم گردد. ان شاء الله.

قم پژوهشکده امربه معروف و نهی از منکر

خیابان سمیه کوچه ۱۲ پلاک ۳۵۵

fmaroof.ir

info@fmaroof.ir

ص: ۱۶

مقدمه

خداوند متعال انسان را اشرف موجودات قرار داد و به همین خاطر، تمام وسائل راحتی انسان را فراهم آورد؛ تا او بتواند با آرامش بیشتری به اهداف عالی و مهمی که از طرف خداوند برایش در نظر گرفته شده، برسد. در سورهٔ نحل آیهٔ ۸۰، خداوند این چنین می فرماید: «و خدا برای شما خانه هایتان را مایهٔ آرامش قرار داد و از پوست دام ها برای شما خانه هایی قرار داد که هنگام کوچ و هنگام اقامت به آسانی می توانید آن ها را جابه جا کنید و از پشمها و کرک ها و موهای آن ها، وسایل زندگی قرار داد که تا چندی مورد استفاده است»(۱)

ص: ۱۷

۱- «وَ اللّهُ جَعَلَ لَکُمْ مِنْ بُیُوتِکُمْ سَکَناً وَ جَعَلَ لَکُمْ مِنْ جُلُودِ الْأَنْعامِ بُیُوتاً تَسْتَخِفُّونَها یَوْمَ ظَعْنِکُمْ وَ یَوْمَ إِقامَتِکُمْ وَ مِنْ أَصْوافِها وَ أَوْبارِها وَ أَشْعارِها أَثاثاً وَ مَتاعاً إِلی حِینٍ» (نحل، آیهٔ ۸۰).

در آیهٔ دیگری نیز می فرماید:«و چهارپایان را آفرید؛ در حالی که در آن ها، برای شما وسیلهٔ گرمابخش و دارای منافع دیگری است؛ و از گوشت آن ها می خورید»!(۱)

منافع چهارپایان در تأمین سواری و تغذیه خلاصه نمی شود؛ بلکه پوست، روده، پشم، کرک و شیر آن ها و کار آن ها مثل شخم زدن از دیگر منافع چهار پایان است و حتّی از فضولات آن ها نیز برای کود طبیعی یا وسیلهٔ ایجاد حرارت، استفاده می شودو علاوه بر این ها نقش حیوانات در اشتغال و ایجاد کارخانه های نخ ریسی، چرم سازی و لبنیات، چشم گیر است(۲)

استفاده از چرم از زمان انسان های نخستین رواج داشته است. انسان اولیه، به این نتیجه رسید که برای محافظت از پاهای خود در مقابل سنگ وخار و خاشاک، تکه پوستی سخت به دور آن پیچید ویا هنگامی که پی برد می شود آب را در مشک نگه داری کند، توانست از تعداد دفعات لازم برای رفتن به رودخانه و چشمه بکاهد؛ سپس به مرور زمان، دانش استفاده از چرم فزونی یافت و قبایل اولیه از

۱- «وَ الْأَنْعَامَ خَلَقَهَا لَكُمْ فِيهَا دِفْ ءٌ وَ مَنَافِعُ وَ مِنْهَا تَأْكُلُونَ» (نحل، آیهٔ۵).

۲- محسن قرائتی، تفسیر نور،ج ۸، ص۳۰۰.

چرم،چادر، بستر، زیرانداز، زره، افسار و کفش می ساختند.

از روایات چنین برداشت می شود که حضرت آدم(علیه السّلام) که کعبه را بنا کرد، نخستین کسی است که پرده ای مو بر آن پوشاند و پس از حضرت آدم(علیه السّلام)، «تبّع» پرده ای از چرم بر آن پوشاند؛ سپس حضرت ابراهیم(علیه السّلام) پرده ای ضخیم بر روی آن قرار داد؛ و نخستین کسی که جامه بر آن پوشاند، سلیمان بن داوود(علیهماالسّلام) بود که جامه ای از قماش قباطی مصری بر آن پوشاند(۱)

با توجه به مطالب فوق، به این نتیجه می رسیم که چرم اولا- بین مردم دارای ارزش زیادی داشته و ثانیا کاربرد های زیادی داشته است و دارد و اجسام زیادی از جمله کیف و کفش از آن ساخته می شوند که هر کدام در دین اسلام آداب و احکام و حلال و حرامی دارد که در این نوشته در حد توان به این احکام پرداخته می شود تا انشاالله موجب خیر و برکت در زندگی و در نتیجه سبب رشد و تکامل جامعهٔ اسلامی شود.

ص: ۱۹

۱- صدوق، من لا یحضره الفقیه، ترجمه غفاری، ج ۳، ص ۸۱.

فصل اول :کلیات و پیشینه چرم، کیف و کفش

تعریف چرم

چرم، جنسی است که از دباغی پوست خام جانوران، به ویژه گاو، به دست می آید.عمل دباغی، پوست فسادپذیر را به یک مادهٔ طبیعی پایدار و انعطاف پذیر، برای کاربردهای گوناگون، تبدیل می کند. چرم در تلفیق با چوب، پایهٔ بسیاری از ابزارهای گذشته بوده است. استفادهٔ اصلی چرم در صنعت کفش است.(۱)

ص: ۲۰

۱- ویکی پدیا چرم،fa.wikipedia.org/wiki/چرم

تاریخچۀ چرم در ایران

ایرانیان با پیشینه سه هزار ساله، اولین وقدیمی ترین تولید کنندگان چرم در جهان بوده اند. آثار باستانی به جا مانده از دوران قبل از میلاد، نشان دهندۀ این است که ایرانیان از حدود ۱۵۰۰ سال قبل از میلاد، از پوست برای تهیۀ لباس، کفش و جنگ افزار، استفاده می کردند، ولی از ۵۵۰ سال قبل از میلاد بود که از چرم برای لباس و زره نیز استفاده کردند.

وجود واژه هایی مانند ادیم، کیمخت، ساغری، تیماج و سختیان در زبان پارسی قبل از اسلام و همچنین وجود واژه های مرتبط با وسایل و ابزار های چرمی، مانند سختک، کمربند، انگشتیان، مشک و... در متون پهلوی، نشان دهندۀ استفاده گسترده از چرم در ایران پیش از اسلام است.

در حدود ۱۵۰۰سال پیش از میلاد، ایرانیان پوست هایی بلند و بدون آستین می پوشیدند که تازیر زانوهایشان می رسید به احتمال زیاد مردم ثروتمند آن زمان از پوست یوزپلنگ و مردم فقیر از پوست گوسفند استفاده می کردند. تا قبل از مادها و حتی خود مادها، لباس هایشان همین طور بود و رسم انداختن پوست روی شانه تا امروز نیز در بین چوپانان کوهستان آذربایجان رواج دارد.

ص: ۲۱

به نوشته ابن یمین،(۱)

ایرانیان باستان برای نوشتن از پوست حیواناتی مانند گاومیش، گاو و گوسفند استفاده می کردند. ابن یمین در نوشته هایش بر نوشتن دستورات داریوش بر روی چرم اشاره کرده است. بنابر برخی روایات، اوستا را بر

دوازده هزار قطعه پوست گاو نوشته بودند. همچنین پوست نوشته هایی که در اورامان کردستان یافت شده و در موزه بریتانیا نگه داری می شوند نشان دهندهٔ استفاده از پوست برای نگارش در دورهٔ اشکانیان است.

تولید انواع پوست وچرم و نیز تجارت مرتبط با آن در دورهٔ عباسی، در سراسر قلمرو اسلامی پررونق بود. استفاده از پوست حیوانات مختلف برای ساخت پوستین، قبضهٔ شمشیر، آستر کفش و لباس های زمستانی، همچنین برای افسار، رکاب، مشک و نیز جلدهای چرمی برای کتاب ها که به صورت ساده ای طلاکوب می شد، بعضی از مهم ترین کاربردهای چرم در این دوره بوده است. گزارش های فراوانی دربارهٔ تجارت پوست و چرم در این دوره در دست است که نشان دهندهٔ رونق استفاده از چرم در این دوره می باشد.

۱- امیر فخرالدین محمود بن امیر یمین الدین طغرایی مستوفی بیهقی فریومدی، مشهور و متخلص به «ابن یمین»، یکی از شاعران ایران در سده هشتم هجری بوده است.

تجارت چرم و پوست پس از حملهٔ مغول نیز پررونق بود. مکاتبات خواجه رشید الدین، گواه شهرت برخی شهرها مانند تبریز و شیراز در تجارت چرم در این دوره است. در دورهٔ تیموری از چرم برای جلد کتاب ها و ساخت جلدهای ضربی و سوخته، استفاده بسیاری می شد؛ به طوری که جلد سازی به عنوان هنری تزیینی در این دوره، اهمیت پیداکرد.

گزارش های جهان گردان از دورهٔ صفوی نشان دهندهٔ رونق فراوان بازار چرم و فعالیت های مرتبط با آن در این دوره است. «کمپفر»، از کارگاه های سلطنتی و از کفش دوزخانه و پوستین دوزخانه سخن گفته است. معروفیت ساغری ایرانی در این دوره، به حدی بود که شاردن معتقد است واژهٔ شاگرن فرانسوی، به معنی پوست خالدار، مقتبس از کلمه ساغری می باشد. ساغری در دوره صفوی در تبریز تولید می شد و بیشتر در ساخت چکمه و کفش، کاربرد داشت و همهٔ درباریان از این نوع کفش های ساغری می پوشیدند.

در دورهٔ قاجار انواع چرم به مقدار زیاد در شهر های ایران تولید می شد. همدان در این دوره، مرکز مهم تولید نوعی چرم معروف به چرم همدانی بود که از پوست گوسفند، تهیه می شد. یکی از کارهای امیر کبیر در سال ۱۲۶۷ فرستادن

پوست به نمایشگاه لندن بود. علاوه بر این در این دوره صادرات پوست و چرم از اغلب شهرهای ایران به روسیه، عثمانی و هند رونق بسیاری داشت. علاوه بر همدان، شهر های تبریز و اصفهان نیز در تولید و صادرات چرم، سهم بسزایی داشتند و به علت رعایت مسائل شرعی، تجارت چرم هایی که توسط غیرمسلمانان تولید می شدند در دست ارمنیان بود.

اولین کارخانه چرم سازی ایران در سال ۱۳۰۸ش در شهر تبریز ایجاد شد و پس از آن در همدان، تهران، اصفهان و برخی شهرهای دیگر نیز کارخانه هایی تاسیس شدند؛ به طوری که در سال ۱۳۳۷ تعداد ۲۲ کارخانه در ایران مشغول به کار بودند.

از سال ۱۳۶۲ در اطراف شهرهایی مانند تهران، تبریز و مشهد که از قدیم در تولید چرم فعال بودند شهرک های صنعتی تولید این کالا راه اندازی شد. این شهرک ها را چرم شهر، نهادند. که وجود این شهرهای صنعتی، به افزایش تولید چرم و کیفیت آن، کمک شایانی نموده است؛ به طوری که امروزه فقط در شهر تبریز سالانه ۲,۵۰۰,۰۰۰، جلدچرم تولیدمی شود.

ص: ۲۴

کاربرد چرم قبل از اسلام

انسـان در همـان روزهـای آغـازین سـکونتش بر روی زمین، به خواص و اهمیت پوست حیوانات پی برد وبه همین جهت ازآن برای مصارفی چون پوشاک، کفش، زیر انداز و... بهره جست.

اگرچه انسـان هـا در ابتـدا پوست را به صورت خام مورد اسـتفاده قرار می داد، ولی با گـذشت زمان به فن نگه داری و دباغی پوست و تبدیل آن به چرم پی برد.

قبیلۀ قریش همه ساله مبلغی را برای مخارج حجاج کنار می گذاشـتند و آن را به قصـیّ می دادند و قصـیّ با آن، در ایام منی و مکـه، برای مردمـان غـذا تهیـه می کرد و از چرم، حـوض هـایی می سـاخت و آن هـا را پر از آب می کرد و در مکـه و منی و عرفات، مردم را آب می داد. این یادگارهای قصـیّ در دورۀ جاهلیت همچنان در قوم او (قریش) جاری بود و تا بعـد از آمـدن اسلام نیز ادامه داشت.(۱)

نکتۀ مهمی که با توجه به شواهد و قرائن موجود، مانند اشـیای به دست آمده از دوران قدیم و نیز مجسـمه ها، نقش برجسته ها و نقاشی ها می توان به آن اشاره کرد، استفاده از چرم به صورت روزمره بوده است؛ یعنی چرم همواره در

۱- عقاید اسلام در قرآن،ج ۳،ص ۲۷۹

زندگی انسان نقش داشته و به کار می رفته است. این کاربرد کفش و پوشاکو به ویژه در کفش شکارچیان و جنگ جویان و گاهی برای افسار ویراق آلات حیوانات و زمانی نیز برای ساخت ظروف بوده است.

کاربردچرم بعد از اسلام

با گذشت زمان، استفاده از چرم در زندگی مردم بیشتر شد؛ به طوری که در زمان پیامبراکرم و ائمه(علیه السّلام) از چرم برای لباس، کفش، غلاف شمشیر و... استفاده می شد.

درسالهای آغازین ظهور اسلام، ورق های قرآن را بر پوست آهو، می نوشتند و این شیوه حتی تا دو قرن پس از ظهور اسلام نیز ادامه داشت.

حضرت فاطمه(علیهاالسّلام) خدمت رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلم) رسید و عرض کرد: پدرجان! سلمان از لباس من در تعجب است و حال آن که به خدا سوگند مدت پنج سال است که فرش من و علی جز پوست تختی بیش نیست که روزها شترمان را روی آن علف می دهیم و شبانگاه همان را فرش خود می نماییم و بالش زیر سر ما از چرم است و داخل آن پوست درخت خرماست.(۱)

بنابراین چرم، کارایی فراوانی در زندگی مردم زمان

ص: ۲۶

۱- تفسیر حکیم،ج ۲،ص۲۲۴

ائمه علیهم السلام و به ویژه در زندگی خود ائمه علیهم السلام داشته است.

همچنین روایت شده که قرآن بر پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلم) نازل می شد، پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلم) آن آیه را تلاوت می کرد و اصحاب آیه را روی چرم و... می نوشتند.(۱)

درروایت دیگری آمده است که وقتی جعفرابی طالب و همراهانش به حبشه رفتند و پیغمبر(صلّی الله علیه و آله وسلم) به مدینه هجرت کرد، و در جنگ بدر پیروزی نصیب مسلمین شد، قریش در دارالندوه جمع شدند و گفتند: ما باید از یاران محمد که در حبشه اند، انتقام کشتگان مان را بگیریم؛ پس مالی جمع کرده، هدیه نزد نجاشی بفرستیم؛ شاید پناهندگان را باز پس دهد و این هدف، عمرو عاص و عماره بن ابی معیط را با هدایایی از چرم و ادویه و... به حبشه اعزام کردند...(۲)»

از این روایت به دست می آید که چرم درزمان رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلم) دارای ارزش فراوانی بوده است و یک نوع هدیه و کالای قیمتی و زینتی محسوب می شد.

از چرم در عصر پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلم) در سپر و نیزه استفاده می شد. زایگر آلمانی در کتاب خود می نویسد:

۱- قرآن منشور زندگی،ص ۵۵.

۲- اسباب النزول (ترجمه ذکاوتی)،ص۵۸.

علی(علیه السّلام) مثل اکثر سلحشوران قدیم، می توانست تمام سلاح ها را به کار گیرد؛ همچنان که در به کار بردن شمشیر، بسیار بصیر بود و در کاربرد نیزه، گرز و تیر و کمان، مهارت داشت و سپری از چرم که هم مقاوم بود و هم سبک بود.(۱)

با توجه به این مطالب،چنین استنباط می شود که چرم در زمان پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلم) دارای ارزش فراوان بوده و کاربردهای زیادی داشته است.

چرم در عصر کنونی

در این زمان با توجه به سرمایه گزاری های دولت و بخش خصوصی، تولید چرم روند رو به رشدی داشته است. در حال حاضر، حدود ۲۸۰ واحد دارای پروانهٔ صنعتی بهره برداری در زمینهٔ چرم فعال می باشند و با واحدهای فعالی که تاکنون موفق به اخذ پروانه بهره برداری نشده اند نزدیک به ۳۵۵ واحد در این صنعت فعالیت دارند نزدیک به ۱۰۰ درصد این واحدها در استان های تهران، آذربایجان شرقی، خراسان رضوی و همدان، مستقر می باشند که همه خصوصی می باشند. در این بخش از صنعت کشور هیچ واحد وابسته به دولت، فعالیت نمی کند.

۱- فصل نامهٔ ورزش، شمارهٔ دوم، ص ۸۰؛ قرآن و طب، ص۱۹۶.

مشکلات صنعت چرم در ایران

یکی از کالاهـائی که ارز آوری بالاـیی دارد و می توانـد جزء صـادرات پر در آمـد قرار گیرد و در صورت حمایت دولت می توانـد جـایگزین صـادرات نفت شود، صـنعت چرم است. تقریبا تمامی پوست سـبک و سـنگین مورد احتیاج این صـنعت و ۶۵ درصد مواد شیمایی مورد نیاز آن، در داخل کشور تولید می شود. اگر به جای صادرات سالانه ۱۹ تا ۲۰ میلیون جلد سالامبور، چرم و محصولاـت چرمی صـادر می شـد، سالاـنه به جای یک صـد میلیون دلار ارز حاصل از صادرات سالامبور، حـدود ۶۰۰ میلیون دلار تا یک میلیارد و چهارصد میلیون دلار درآمد ارزی، نصیب کشور می شد. صنعت چرم بعد از پیروزی انقلاب و با شروع جنگ تحمیلی، آسـیب های دید و تاکنون نیز با آن آسیب ها دست به گریبان است. مسائل زیست محیطی و سردرگمی دست انـدرکاران صـنعت چرم نسبت به تغییر مکـان های صـنعتی واحـدهایشان، رهاکردن صـنعت چرم سازی از نظر آموزش وتربیت نیروی انسانی متخصـص، عقب ماندگی فن آوری، مصوبات ناآگاهانه دولت و... سـبب شده که صـنعت چرم جایگاه واقعی خودرا در اقتصاد کشور پیدا نکند و نتواند از ظرفیت های موجود به نحو مطلوب، بهره برداری کند.

ص: ۲۹

مهم ترین مشکلات درصنعت چرم عبارتند از:

۱. مشکلات فن آوری در صنعت چرم؛

پوست از طریق کشش مکانیکی و یا به صورت دستی از لاشه جدا می شود. کشش زیاد در حیوانات کوچک، موجب آسیب دیدگی در پوست می شود. روش کندن دستی پوست به بریدگی افقی بزرگی جهت جدا کردن گوشت وچربی از پوست، نیاز دارد. آسیب های ناشی از پوست کندن، شامل بریدگی های عمقی وگذاشتن اثر انگشت در قسمت گوشتی و ایجاد سوراخ در پوست می باشد. عمق این بریدگی ها بر ضخامت پوست تاثیر می گذارد و می تواند در کیفیت چرم نهایی و ارزش آن، تعیین کننده باشد.

متاسفانه نیمی از کشتارگاه ها به روش سنتی و توسط افراد غیرمتخصص در روستاها اداره می شوند و مرغوبیت این نوع چرم به دلیل ذبح سنتی، بسیار پایین است. همچنین شرایط نامناسب در نگه داری مواد مرتبط با آن، سبب شده که آسیب زیادی به صنعت چرم سازی کشور وارد شود. لکه های بی رنگ و پررنگ چرم بر اثر افزایش سطح خون در پوست، قبل از کشتار می باشد و این، نشان می دهد که قبل از کشتار، نباید فشار روحی به حیوان وارد شود و ارائه به یک دلال، احتمال آسیب به چرم ها را افزایش می دهد.

ص: ۳۰

۲. بالا بودن هزینهٔ کشتارگاه ها یکی دیگر از مشکلات صنعت چرم سازی است.

امراض دامی، به ویژه در سال های اخیر به شدت کیفیت پوست را کاهش داده است؛ اما اگر سازمان دامپزشکی کشور در مورد سم پاشی، نگه داری دام و آموزش دامداران، نظارت و مراقبت بیشتری کند، این کالای صادراتی بیش از ۶۰درصد افزایش قیمت می یابد.

استفاده از دام های ضعیف در کارهای کشاورزی، می تواند موجب آسیب هایی در پوست آن ها شود. عواملی چون سوء تغذیه، بیماری، کودهای چسبیده به بدن، داغ خوردگی، سیخ زدگی، بریدگی، خراش و ساییدگی، کیفیت پوست را کاهش می دهد و ارزش آن ها را کم می کند و این معایب از ارزش آن ها می کاهد.

۳. عقب ماندگی از فن آوری روز؛

با پیشرفت فن آوری در صنعت چرم در اقصی نقاط جهان و گسترش استفاده ازماشین آلات جدید برای فرآوری پوست و تهیهٔ چرم، به تدریج، صنعت چرم سازی ایران از روند توسعهٔ جهانی این صنعت عقب افتاد.

۴. ضعف فن آوری مورد استفاده در صنعت چرم سازی نیز یکی دیگر از مشکلات این بخش از صنعت است.

ص: ۳۱

فرسودگی ماشین آلات علاوه برکاهش کیفیت محصولات تولیدی، موجب شده که مصرف انرژی در این صنعت، به ویژه برق، از حد متعارف جهانی بالاتر برود. بر اساس بررسی های انجام شده، حدود ۱۵ درصداز ماشین آلات واحدهای چرم سازی فعال میان ۱۰ تا ۲۰ سال و ۸۵ درصد آن ها بیش از ۲۰ سال، قدمت دارند و بدین ترتیب، متوسط عمرماشین آلات در این صنعت، بیش از ۲۰ سال است.

۵. فقر علمی ناشی از نبود رشتۀ چرم سازی در دانشگاه های کشور.

۶. صادرات بی رویۀ سالامبور.

۷. فعالیت کارخانجات چرم سازی بدون مجوز و....

این مشکلات باعث شده که کیفیت چرم ایران در سال های اخیر به شدت تنزل پیداکند.(۱)

تفاوت صنعت چرم و صنعت خز

چرم در تلفیق با چوب، پایۀ فن آوری باستانیان را شکل می داده است. صنعت چرم و صنعت خز با هم متفاوتند و این تفاوت، از اهمیت مواد خام مورد استفاده در هر کدام پیداست. مواد خام مورد استفاده در صنعت چرم، محصولات فرعی صنعت گوشت هستند؛ در حالی که

ص: ۳۲

۱- برگرفته از مقاله صنعت کفش. sanatekafsh.ir.

گوشت، ارزش بیشتری از پوست دارد. مواد خامی که در صنعت خز به کار گرفته می شوند، ارزش بیشتری از گوشت دارند و به همین خاطر گوشت، به عنوان یک محصول جانبی، تلقی می شود. تاکسیدرمی(۱)،

اجازه استفاده از پوست حیوانات را به انسان می دهد؛ البته مهم تر از پوستشان، سر و بخشی از پشت آن هاست. پوست های خام در ساخت چسب و ژلاتین هم کاربرد دارند.

انواع چرم

چرم دارای انواع مختلفی است که برخی از آن ها عبارتند از:

۱.چرم طبیعی.

۲.چرم مصنوعی.

چرم طبیعی از چند چیز تهیه می شود:

الف. چرمی که ازپوست حیواناتی که در خشکی زندگی می کنند، تهیه می شود که خود بر دو نوع است:

حیوانات حلال گوشت؛ مانند بزغاله، بز، گاو،گوسفند، شتر، شترمرغ و....

حیوانات حرام گوشت؛ مانند گربه، ببر،خرگوش،گرگ، یوزپلنگ و... .

۱- فن نگه داری درازمدت پیکر جانوران برای نمایش است.

یکی از حیوانات حلال گوشتی که از پوست آن، چرم تهیه می شود، گاو است.

چرم گاو چرمی با دوام و مقاوم است و با وجود تولید الیاف پیشرفته، همچنان در بسیاری موارد، مانند دستکش های ایمنی برای کارهای صنعتی و شیمیایی و پوشش حرفه ای موتور سواران از بهترین انتخاب هاست.

ب. چرمی که از پوست حیوانات آبزی به دست آید؛ مانند ماهی، نهنگ، سگ ماهی و کوسه.

در میان ماهی ها، کوسه دارای مناسب ترین پوست برای تولید چرم است. چرم موسوم به شاگرین (Shagreen) از پوست این حیوان تهیه می شود.

ج. چرمی که از پوست پرندگانی مانند شتر مرغ تهیه می شود.

پوست پرندگانی که برای استفاده از پر و بالشان پرورش می یابند، تنها در صورتی به چرم تبدیل می شوند که پرنده، بمیرد یا کشته شود.

از پوست شتر مرغ نیز چرمی بسیار سخت و مرغوب به دست می آید؛ که از آن در ساختن کیف، کفش و چمدان استفاده می شود. تقریبا تمام پوست های شتر مرغ در آمریکای جنوبی تهیه می شوند. به طور کلی می توان گفت

که به جز حشرات، کمتر مخلوق چرنده یا خزنده ای وجود دارد که نتوان پوست آن را به چرم مرغوب، تبدیل کرد.

د. چرمی که از خزندگان به دست می آید؛ مانند، سوسمار، کروکدیل، مار، تمساح و مارمولک.

نکته ۱. پوست مارمولک و مار، بسیار نازک و در عین حال، محکم می باشند. وقتی که پوست پیرایی می شود، ترک نمی خورند و آبرفتگی و کشیدگی پیدا نمی کنند و دوام و استحکام زیادی دارند. پوست مارمولک، گران تر از پوست مار است. از یک مارمولک، می توان حدود ۳۰ سانتیمتر مربع پوست به دست آورد.

نکته ۲. کروکدیل و سوسمار، پوست زیبایی دارند و از روی نقش های بزرگ، به راحتی تشخیص داده می شوند. این پوست ها به اندازه ای شهرت دارند که برای ساخت تقلبی آن ها با پرس های فولادی، نقش های سوسمار را بر روی پوست گاو، نقش می کنند. پوست سوسمار، بیشتر از پوست کروکودیل مورد استفاده قرار می گیرد و از آن ها برای ساخت چمدان های درجه یک، کیف های زنانه و کفش های مرغوب درجه یک، استفاده می شود.

نکته ۳. نوع بسیار خوب چرم، امروزه از پوست کانگورو والابی (Wallaby) تهیه می شود. چرم ساخته شده از پوست

این حیوان ها برای رویه کفش به کار می رود و در مقایسه با چرم، محکم تر است و هیچ گاه ترک بر نمی دارد و پاره نمی شود.

۳. چرم گیاهی از تانن -از ریشهٔ tanning به معنای دباغی- و سایر عناصری که در سبزیجات، پوست درخت و مانند این ها یافت می شوند، تهیه می شود. این نوع چرم، انعطاف پذیر و رنگ آن قهوه ای است که میزان رنگش به ترکیب شیمیایی و رنگ پوست، بازمی گردد. چرم گیاهی در آب، پایدار نیست و بی رنگ می شود و اگر پس از خیس شدن، خشکش کنند، چروکیده می شود و از انعطاف پذیری و نرمی اش کاسته خواهد شد و در آب گرم، چروکیدگی اش بیشتر است و تقریباً شبیه ژلاتین می شود و سفت و شکننده می گردد. چرم جوشانده نمونه ای از چرمی است که با قرار گرفتن در آب داغ، شناور و سفت می شود. این اتفاق در موم جوشانده و مواد شبیه آن هم رخ می دهد. در گذشته پس از عمل سفت کردن این نوع چرم، از آن در زره ها و نیز در اتصال کتاب ها استفاده می شده است. این نوع چرم، تنها چرمی است که در حکاکی و قالب گیری مناسب است.

۴.چرم کرومی؛ این چرم که در ۱۸۵۸ اختراع شد، چرمی است که مواد اصلی در دباغی آن، بر پایهٔ کروم است. روی

برخی چرم های کرومی که رویهٔ نامرغوبی دارنـد، طرحی را به صورت مصـنوعی چاپ می کنند که به آن چرم کرومی گفته می شود.

۵. چرم جیری؛ چرم جیری، از پوست بز و گوسـاله تهیه می شود و طی مراحـل و بـا وسایل خاصـی آن را پرداخت می کننـد و سطـح گوشتی را به صورت مخملی در می آورنـد از این نوع چرم بیشتر به عنوان آستر در داخل دیگر محصولات اسـتفاده می شود.

۶. چرم اشـبالت؛ این چرم، شبیه جیر است و از ورقه ورقه کردن چرم های ضـخیم گاو به دست می آید این نوع چرم نسـبت به جیر، سطح پایین تری دارد.

۷. چرم آلدهید؛این چرم با استفاده از ترکیبات گلوتارآلدهید یا اکسازولیدین، دباغی می شود.

۸.چرم ترکیبی؛ این چرم به کمک بسپارهای آروماتیک، مانند گونه هایی از نوولاک و نرادول، ساخته و دباغی می شود.

۹.چرم آلومی؛ این چرم با نمک آلومینیوم در ترکیب با چسـبنده های گوناگون و منابع پروتئینی،ماننـد فلوئور، زردهٔ تخم مرغ و...، دباغی می شود. (۱)

ص: ۳۷

۱- کفش اگزیست. www.existshoes.ir

موارد استفاده چرم

الف. استفاده چرم در غیر پوشاک

۱. ادوات جنگی

در گذشـته چرم در سـاخت وسایـل جنگی کـاربرد داشـته است. کـه برخی از ایـن وسایـل جنگی عبارتنـد از: سپر، زره، کمربند،جلد اسلحه های کمری، جای سرنیزه، ساعد بند و زانو بند.

۲. نقاشی

نقاشـی روی چرم، از زیر مجموعه هـای هنر چرمی است که از آن برای تزیین قلمـدان هـا، آینه ها، صـندوق ها، زیرلیوانی ها، جعبه های قرآن، جلـدهای نفیس برای قرآن و دیگر کتاب ها شد. این هنر از اوایل دورهٔ قاجاریه آغاز شد. در اجرای این کار، ابتدا سـطوح داخلی کار را با روغن مخصوصـی پوشش می دهند؛ سپس در صورت نیاز، نقش را بر روی کار، کپی می نمایند و از آن جاکه رنگ های مورد اسـتفاده در ترسیم نقوش؛ از نوع رنگ های گواش یا آکوارل (اکرلیک) می باشند و به آسانی با آب پاک می شوند، به منظور شـفافیت بخشـیدن به اثر و ثبوت رنگ ها، روی آن را باروغن مخصوصـی می پوشانند. روغن کاری معمولاً

ص: ۳۸

در چند نوبت انجام می شود و هربار با قلم موی نرم، قشری نازک از روغن که در حقیقت حکم شالان را دارد، به تمام سطوح می مالند. این عمل باید در محلی سربسته و دور از گرد و غبار انجام شود؛ تا درحین کار، ذرات غبار روی روغن ننشیند. امروزه به جای استفاده از روغن های سنتی، از اسپری ها و فیکساتورهای شیمیایی برای ثبوت و عایق کردن رنگ ها استفاده می شود. نقوش مورد استفاده در نقاشی روی چرم، از نقوش قدیمی و مینیاتوری می باشند.

۳. وسایل زینتی

چرم در وسایل زینتی هم کاربرد دارد که برخی از آن وسایل عبارتند از: جلد قرآن، جلد تلفن همراه، بند ساعت، دست بند، تابلو، فرش، جا مدارکی و مبل.

۴. وسائل ورزشی

چرم در ورزش هم دارای ارزش می باشد و از آن برای ساخت انواع توپ استفاده می شود.

۵. قلمزنی و حکاکی

بررسی آثار، علائم، نوشته ها و کتیبه های دوران گذشته تاریخ ایران و نقوش باستانی نشان دهندهٔ این است که ایرانیان قدیم از چرم برای کفش و افزارهای جنبی و لوازم

ص: ۳۹

دیگر،استفاده می کردنـد؛ اما از ابتـدای قرن چهارم تا قرن نهم و دهم، فصل نوینی در هنر کتاب سازی گشوده شد و چند نوع جلد تزئینی ابداع شد که مهم ترین آن ها جلدهای سوخت (سوخته) و معرق بوده است.

در زمـان هـای دور، هنر نوشـتن روی چرم وجـود داشـته است و شایـد نتـوان به طـور دقیـق قـدمت این رشـته را بیـان کرد. در روزگاری که هنوز کاغـذ در اختیار انسان نبوده، افرادی بودنـد که مطالب را روی چرم می نگاشـتند و برای نسل های بعـد، به یادگار می گذاشـتند که نمونه بارز آن، آیات قرآنی است که در صدر اسـلام جهت ماندگاری بیشتر بر روی چرم نوشـته شده بود. بنـابراین می توان گفت که هنر قلمزنی روی چرم، یکی از قـدیمی ترین و جـذاب ترین رشـته های صـنایع دستی بوده که متأسفانه اکنون منسوخ شده و از بین رفته است.

حکاکی بر روی چرم، از نظر روش کار و اصول، شباهت بسیاری به قلمزنی بر روی فلز دارد.

از چرم برای سـاخت جعبـهٔ چرمی، کمربنـد چرمی مردانه، جـاسوئیچی چرمی، کلاـسور، فولـدر و لوح تقـدیر چرمی و دسـتبند چرمی نیز استفاده می شود.

ص: ۴۰

ب. استفاده چرم در پوشاک

شایـد بیشترین اسـتفاده از چرم، از کهن ترین ادوار تـاکنون، برای پوشاک بوده است؛ پوشاکی که گاهی برای شـکار و جنگ وگـاهی برای مراسـم آیینی و جشـن مـورد اسـتفاده بـوده اسـت. چرم بـه دلیـل داشـتن ویژگی هـای منحصـر بـه فردش، مـانند دردسترس بودن، مقـاومت و مانـدگاری و نیز شـکل پـذیر بودن و تنوع در تزیینات، همواره مورد توجه بوده است.برای دسـت یابی به نمونه هایی برای گسترهٔ کاربرد چرم در هنر و صـنعت پوشاک ایران، می توان به نقش برجسـته ها و مجسـمه ها رجوع کرد.

مادها با پوشـیدن لباس اصـلی تر ایرانی، شـناخته می شدنـد آنان کلاهی گرد، نمدی و کج،با لبهٔ پهن آویزان روی گردن، می پوشـیدند و یک سدرهٔ چرمی تنگ آستین دراز که تا بالای زانو می رسد، در بر می کردند و شلوار بلند چرمی و کفش بنددار با نوک برجستهٔ آن ها نشان می دهد که آن ها بسیاری از وقت خود را به سواری می گذراندند.

ایرانیان باسـتان، کفش را از چرم نرم، به رنگ زرد و به شـکل پا می ساختنـد؛ به طوری که مـچ تا پا را می پوشاند و به وسـیلهٔ دکمه و تسمه هایی که روی آن نصب شده بود، بسته می شد.

ص: ۴۱

کاربردهای دیگر چرم در پوشاک عبارتند از: تولید کاپشن، کلاه، کفش، دست کش،پالتو، گردنبد، دست بند، مچ بند، کمربندزنانه و....

مفهوم شناسی کیف و کفش

تعریف کیف

کیف (یا ساک)، ابزاری متداول به شکل غیر سخت است و استفاده از آن ها به پیش از تاریخ بر می گردد.(۱)

کیف پول: کیف کوچکی است که از آن برای حمل پول استفاده می شود. این نوع کیف ها معمولاً جایی برای انواع کارت، اعم از کارت های اعتباری و شناسایی دارند.(۲)

کیف زنانه: کیف زنانۀ چرمی کالایی گران قیمت محسوب می شود و به همین دلیل، در طراحی و دوخت کیف زنانه، علاوه بر توجه به زیبایی و شیک بودن، به کاربردی بودن آن هم باید توجه کرد. در طراحی و دوخت کیف های زنانه باید به دسترسی آسان به داخل کیف، حمل و نقل راحت و زیبایی و کیفیت مواد اولیه در آن توجه می شود.

۱- ویکی پدیا کیف..wikipedia.org/wiki

۲- ویکی پدیا کیف پول، wikipedia.org/wiki

ست چرم

اصطلاح «ست چرم»، به مجموعه ای از کیف کتی چرمی، کیف جیبی چرمی، کمربند چرمی، جاسوییچی چرمی، جای کارتی چرمی، ساعت بند چرمی، ادکلن با روکش چرمی، فلش مموری چرمی که به تناسب در داخل یک جعبه قرار می گیرند، اطلاق می شود. «ست ۴تیکه» چرمی مردانه، شامل کیف کتی چرمی، کیف جیبی چرمی، کمربند چرم، جای کارت اعتباری یا جاکارتی عابر بانک، یا کیف مدارک چرم می باشد. ترتیب و ترکیبات گوناگون دیگری نیز در این نوع ست چرمی وجود دارد. به طور کلی با توجه به تنوع بسته بندی، شما در انتخاب نوع ست چرمی، مشکلی نخواهید داشت. چرم به کار رفته در این نوع ست چرم، چرم طبیعی گاوی می باشد. متنوع ترین ست چرمی با بسته بندی های نفیس در ایران، متعلق به شرکت کهن چرم است.

انواع کیف های چرمی

کیف دستی

نوعی کیف است که بیشتر مورد استفاده خانم ها می باشد. کیف های دستی، متوسط و بزرگ می باشند. این

ص: ۴۳

نوع کیف ها معمولاً به شکل مد روز طراحی و مورد استفاده قرار می گیرند. کیف های دستی معمولاً برای نگه داری و حمل وسایل شخصی نظیر لوازم آرایش، تلفن همراه، برس، دسته کلید، کیف پول، سکه و غیره مورد استفاده قرار می گیرند.(۱)

چمدان

جامه دان، جامدان یا چمدان، به کیف بزرگ یا صندوقچهٔ دسته داری می گویند که رخت و جامه و وسایل شخصی فرد در آن قرار داده می شود. از جامه دان هم برای جابه جایی و هم برای نگه داری رخت و جامه استفاده می شود.

جامه دان های امروزی معمولاً ـ از جنس الیاف مصنوعی، فلز، پلاستیک سخت، چرم، پارچه های مقاوم یا ترکیبی از این ها ساخته می شوند. برخی جامه دان ها دارای دسته های بلند و برخی دارای چرخند. درب بعضی جامه دان ها نیز برای امنیت بیشتر، به قفل مجهز است.(۲)

از چرم در ساخت کیف های دیگری نیز استفاده می شود که برخی از آن ها عبارتند از:

۱- ویکی پدیا کیف دستی، wikipedia.org

۲- ویکی پدیا چمدان، wikipedia.org

۱.کیف اداری چرم مردانه.

۲.کیف دوشی چرم مردانه.

۳.کیف دستی کوچک مردانه.

۴.ست چرمی مردانه.

۵.کیف کتی چرم مردانه.

۶.کیف جیبی چرم مردانه.

۷.کیف مسافرتی چرم.

۸.کیف لپ تاپ چرمی.

۹.کیف تبلت چرم.

۱۰.کیف اداری چرم زنانه.

۱۱.کیف مجلسی چرم زنانه.

۱۲.کیف زنانه چرم یک طرفه (کراس بادی).

۱۳.کوله چرم زنانه.

۱۴.کیف پول چرم زنانه.

۱۵.ست چرمی زنانه و دخترانه.

۱۶.کیف پاسپورت چرم و مدارک سفر.

۱۷.کیف دسته چک چرمی.

۱۸.کیف کارت عابر بانک و کارت ویزیت.

۱۹.کیف همایش و سمینار.

تعریف کفش وکفاشی

کفش، واژه ای پارسی است که در پارسی میانه نیز به همین صورت تلفظ و نوشته می شد.(۱)

به سازنده و تعمیرکنندهٔ کفش، کفش گر یا کَفّاش گفته می شود. کفاش به قیاس کلمه های عربی ساخته شده است و در منابع کهن تر فارسی نظیر شاهنامه، لفظ کفش گر به کار رفته است.(۲)

کَفش، پا افزاری برای محافظت و راحتی پای آدمی، هنگام انجام کارهای گوناگون است.

پای آدمی دارای استخوان های بیشتری نسبت به هر اندام دیگری از بدن است و در برابر خطرهای محیطی، همچون سنگ های تیز و زمین های داغ، آسیب پذیر است و کفش در برابر این آسیب ها، از پا محافظت می کند. طراحی کفش ها در درازنای زمان و در فرهنگ های مختلف، تفاوت بسیاری داشته است که ظاهر آن در اصل به کارکرد آن بستگی داشته است. کفش های امروزی در شیوه، پیچیدگی و هزینه، تفاوت گسترده ای دارند. امروزه در طراحی کفش ها، جنبهٔ آراستگی آن نیز در نظر گرفته می شود.(۳)

ص: ۴۶

۱- لغت نامهٔ دهخدا، سرواژه کفش.

۲- مطهری، خدمات متقابل اسلام و ایران، ص۲۴۹؛ به نقل از شاهنامه فردوسی،

۳- ویکی پدیا کفش. wikipedia.org/wiki.

پیشینهٔ کفش

یکی از وسایل مورد نیاز، بشر کفش است. کفش، نقش زیادی در زندگی روزانهٔ بشر دارد و چون پا قلب دوم شناخته شده، استفاده از کفش خوب، باعث طراوت جسم و پا می شود.

چرم در صنعت کفش دوزی، نقش بسزایی دارد. مناسب است به خاطر اهمیت کفش دوزی، نگاهی گذرا به تاریخچهٔ کفش و رنگ و آداب پوشیدن آن داشته باشیم.

نزدیک به پنج هزار سال پیش، مصری ها چیزهایی شبیه کفش ساخته بودند که «پوشینه پا» نام داشتند. بسیاری از این پوشینه ها هنوز هم مورد استفاده قرار می گیرند؛ مثل سندلیوم که به آن صندل می گویند. در قرن چهارم و پنجم میلادی که امپراتوری روم به بیزانس منتقل شد، کم کم تفکرات مسیحی روی کفش ها تاثیر گذاشت؛ زیرا مسیحی ها اعتقاد داشتند که کفش باید کاملاً پوشانندهٔ پا باشد و به همین دلیل، کفش ها در مغرب زمین ازحالت صندل به شکل روبسته درآمد.

در قرن دهم و دوازدهم میلادی، اروپایی ها در جریان جنگ های صلیبی، از علم و دانش مسلمانان برای ساخت کفش هایشان استفاده کردند. در قرن چهاردهم با

پیشرفت صنایع، آرام آرام پارچه و چرم دباغی شدهٔ نازک وارد کفش سازی شد. بسیاری قرن چهاردهم را قرن آغاز مد می نامند.

در اواخر قرن چهاردهم نیز کفش های نوک تیز مد شد و این مد از هلند آغاز شد.

در اواخر قرن پانزدهم میلادی، وقتی کفش نوک تیز از مد افتاد، کفش نوک پهن، مد شد؛ البته کفش های ونیزی برای خانم ها مد شد. این کفش ها، یک کفهٔ تخت داشت که زیرش کاملاً پر بود و ارتفاعش گاهی به شصت سانتی متر می رسید.

در قرن هفدهم، این پاشنه های وحشتناک، از کفش ها حذف شد و پاشنه های معقول تری به کفش های زنانه و مردانه اضافه شد و سال ۱۸۵۰م. پوتین خیلی رواج پیدا کرد.

در سال ۱۹۱۴، همزمان با آغاز جنگ جهانی اول، کفش های راحتی اختراع شد و از سال ۱۹۱۰م. که تجارت جهانی شکل گرفت و کشتی ها و هواپیماها کالاها را حمل می کردند، فرهنگ کفش دنیا نیز دگرگون و و کفش ها شکل بین المللی به خود گرفتند و از آن به بعد، کفش نیز داخل صنعت های دیگر شد؛ گرچه هنوز هم در خیلی از کشورها مثل هندوستان، اوگاندا و بنگلادش، به دلیل گرمی هوا،

برخی از مردم، پابرهنه راه می روند.

در منابع گوناگون صدر اسلام به وجود کارگاه ها و بازارهای کفش در شهرهای جهان اسلام اشاره شده است(۱)

هر چند در آن عصر، بسیاری از مردم طبقات فرودست، به ویژه در مناطق روستایی و کوهستانی، پا برهنه راه می رفتند، اما در شهرها، به ویژه شهرهای بزرگ جهان اسلام، تولید و فروش انواع کفش، حرفه ای پررونق بوده است. ناصرخسرو در کتاب سفرنامه خود نوشته است در میان صنعت گران شهر قزوین، جماعت کفش گران از همه بیشتر است. (۲)

بازارهای کفاشان در مصر، فراوان و بازار کفاشان قاهره، مشهور بود(۳) به گزارش حسن وزان، در حدود نیمهٔ قرن دهم، در بازار فارس، یکصد و پنجاه کفاشی وجود داشت(۴)

به گزارش هولتسر(۵)،

در ایران، دورهٔ قاجار، در شهر اصفهان با جمعیت حدود سی هزار نفر، ۲۵۰ کفش دوز فعال بودند.

ارباب، «نویسندهٔ تاریخ قم» شمار کفشدوزی های قم را در سال ۱۲۹۵، چهارده باب ذکر کرده است.

ص: ۴۹

۱- اولیاءچلبی، ج ۱، ص۵۹۹-۶۰۰.

۲- سفرنامه ناصر خسرو، ص۱۲۴.

۳- مقریزی، خطط، ج۳، ص۲۸۶، ۳۳۸، ۳۴۶؛ مصری، ص۱۴۲-۱۴۳.

۴- دانشنامه جهان اسلام، ج: ۱، ص:۶۴۴۳.

۵- همان.

صنعت کفش از صنایع اشتغال زا و سودآور در دنیا به شمار می رود ودر حال حاضر، بیشترین کفش های تولید شده در ایران، به کشورهای آذربایجان و عراق صادر می شود.

صنعت کفش، یکی از بهترین صنعت های جهان است که برای هر کشوری می تواند سالانه میلیاردها سوددهی داشته باشد. (۱)

تاریخچه بعضی از کفش ها

برخی از انواع کفش های تاریخی به این شرح است:

۱. صندل مصری؛ این نوع صندل ها که قدمت آن ها به ۱۲۰۰ سال پیش از میلاد مسیح باز می گردد، دو نوع بوده است؛ یکی نوک تیز و دیگری ساده.

۲. کفش یونانی؛ این کفش ها که به صورت لاانگشتی بوده اند، توسط سربازان و مردان آزاد، مورد استفاده قرار می گرفتند و پیشینهٔ آن ها به ۱۰۰۰ سال پیش از میلاد مسیح باز می گردد.

۳. پادوکای هندی؛ این نوع کفش، قدیمی ترین نوع کفش هندی ها به شمار می رود و قبل از دورهٔ راما و ودا، مورد استفاده بوده است.

ص: ۵۰

۱- مقاله جهان کفش، سال سیزدهم، خردادماه ۸۵، شماره ۱۰۲.

لیلی فوت چینی؛ این کفش ها مربوط به چین هستند و با توجه به کوچک بودن، زیبایی محسوب می شدند؛ زیرا اغلب کوچک تر از اندازهٔ پاهای معمولی بوده اند.

انواع کفش

اشاره

کفش ها را می توان به روش های مختلفی دسته بندی کرد. از نظر ظاهر و نحوهٔ محکم شدن کفش در پا، می توان کفش ها را به انواع بندی، سگک دار و بی بند، تقسیم کرد. همچنین جنس کفش می تواند از چرم یا مواد دیگر باشد و به همین دلیل، می توان کفش هارا به چرمی، پلاستیکی، کتانی، چوبی en و... تقسیم کرد. از نظر جنسیت و سن و سال نیز می توان کفش ها را به گروه های مردانه، زنانه و زنانه مردانه (دو جنسیتی)، بچه گانه(دخترانه و پسرانه) تقسیم کرد. از نظر کاربرد نیز کفش ها به معمولی، ورزشی، صنعتی و...قابل تقسیم هستند.

کفش های معمولی

طیف گسترده ای از کفش ها، برای استفادهٔ روزمره و عمومی و یا رسمی افراد مختلف، ساخته می شوند. این کفش ها اغلب دارای زیره ای ضخیم و رویه ای نرم تر از جنس چرم و یا مصنوعات مشابه چرم هستند. ممکن است رویهٔ

کفش کاملاً ـ پوشیده و یا نیمه پوشیده و دارای منفذ باشد؛ به گونه ای که پا از درون کفش دیده شود. انواع کفش های معمولی عبارتند از:

۱. کفش آکسفورد؛ مانند کفش کفش بندی چرمی با نوک کشیده و دارای ک یک لایه چرم.

۲. کفش دربی؛ شبیه به کفش آکسفورد با رویهٔ یک دست و نوک پهن تر.

۳. کفش سگک دار؛ مانند کفش راهبه ای.

۴. کفش کلارک؛ مانند کفش های چرمی بی بند با رویهٔ بلند و پاشنهٔ تخت که حالتی راحت و غیررسمی دارند.

۵. کفش قیصری؛ در ایران، گونه ای کفش چرمی مردانه و بندی با پاشنهٔ بلند و نوک باریک و کشیده،وجود داشته است که اغلب به رنگ سیاه و به عنوان کفش قیصری، معروف بوده است.

۶. کفش رویه کوتاه؛ کفش های بی بند و راحتی شبیه به کفش کلارک، اما با رویه کوتاه که نوع زنانهٔ آن زیباتر است.

۷. کفش پاشنه بلند (زنانه).

۸. کفش کف تخت؛ مانند گالش و کفش باله.

۹. نعلین؛ (کفش رویه چرمی جلوبسته بدون پشت).

۱۰. دمپایی، برای استفادهٔ راحت در خانه.

ص: ۵۲

۱۱. دمپایی ابری (انگشتی).

۱۲. صندل.

۱۳. چکمه.

کفش های ورزشی

این کفش ها به گونه ای ساخته می شوند که امکان فعالیت های بدنی و انجام ورزش های مختلف را فراهم می کنند.

۱. اسنیکر؛ نوعی کفش ورزشی از جنس کتان با کف تخت و با ساقه کوتاه یا بلند.

۲. کفش سوارکاری (چکمه)؛ کفشی با پاشنه جدا و ساق بلند جهت محافظت از پا که برای سوارکاری راحت است.

۳. کفش استوک دار؛ که در فوتبال مورد استفاده قرار می گیرد.

۴. کفش کوهنوردی، کفش استیک، کفش بولینگ، کفش کشتی، کفش دوچرخه سواری و کفش اسکی.

کفش های خاص

۱. کفش طبی یا ارتوپدیک.

۲. کفش باله، کفش رقص جاز و سایر کفش های رقص.

۳. کفش ایمنی.

ص: ۵۳

۴. کفش ماهواره ای.(۱)

اجزای کفش

کفش ها دارای اجزای گوناگونی هستند که عبارتند از:

۱. رویهٔ تخت بیرونی و کف های داخلی قابل تعویض.

۲. مغزی؛ باریکهٔ چرمی نوارمانند که میان زیره و رویه کفش دوخته می شود.(۲)

۳. توکاری؛ کاغذ یا مقواهایی که برای کلفت نشان دادن زیره، میان کف و زیرهٔ کفش چسبانده می شود.(۳)

۴. پاشنه، زیرپاشنه ها، زیرپاشنه های گتر و ساق پوش

کفش های سنتی ایرانی

اشاره

کفش های قدیمی ایرانیان در انواع چاروق، گیوه، نعلین، اروسی، سگکی، صندل، قُندره و دهان دولچه ای ساخته می شد. به نوعی پاشنه کفش که با چرم و میشَن (چرم بز) و مانند آن ساخته بشود «نعلَکی» می گویند.(۴)

۱- ویکی پدیا کفش، wikipedia.org/wiki.

۲- قلم سرنوشت، ص۹۹.

۳- همان.

۴- همان.

چکمه

چَکمه، گونه ای پای افزار است که معمولاً هم پا و هم قوزک پا را می پوشاند. برخی چکمه ها تا زانو و گاهی تا بالای ران را نیز می پوشانند.

پاشنهٔ چکمه ها معمولاً به گونه ای ساخته می شود که از بقیهٔ کف چکمه، قابل تشخیص باشد. چکمه در آغاز برای کارگران ساخته شده بود؛ ولی امروزه چکمه های زیادی نیز برای زیبایی و مد به ویژه برای بانوان، ساخته می شود.(۱)

خف

«خُف» در لغت به معنای هر پاپوشی است که روی دو پا را بپوشاند؛ چه ساق داشته باشد و چه نداشته باشد؛(۲)

در مقابل نعلین(۳)

که همهٔ روی پا را نمی پوشاند و گفته شده که خُف، بزرگ تر از نعل است.(۴)

چارق

چارق که چارغ و چاروق نیز نوشته می شود، کلمه ای ترکی است و پاپوش یا پای افزاری است که در گذشته

ص: ۵۵

۱- ویکی پدیا چکمه، wikipedia.org/wiki/

۲- مجمع البحرین، ج ۵، ص ۴۹.

۳- تاج اللغه و صحاح العربیه، ج ۵، ص ۱۸۳۱.

۴- معجم مقائیس اللغه، ج ۲، ص ۱۵۴.

به ویژه در مناطق کوهستانی و برف گیر، مانند تهران مورد استفاده بود. چارق را پاپوش دوز محلی، به سادگی از چرم تهیه می کرد. در فارسی به آن، چاموش، پالیک و... نیز گفته می شود.

چارق را که فاقد پاشنه و اجزای کفش امروزی بوده، با بندهایی از پشم، به ساق پا می بستند.

در فرهنگ معین این چنین آمده است: چارق، کفشی چرمی با بندهای بلند که به دور پا پیچیده می شود.(۱)

گیوه

در مناطق کوهستانی کردستان، باختران، فارس و گذرگاه های صعب العبور، به علت نبودن راه های ارتباطی ماشین رو، نوع معیشت مبتنی بردامداری و کشاورزی و ضرورت تحرک فراوان در فصول سه گانهٔ بهار، تابستان و پاییز کفشی را می طلبد که سبک، راحت، مقاوم، خنک و در عین حال، ارزان باشد و خود عشایر، روستاییان و جوامع نیمه شهری، با امکانات موجود در منطقه، قادر به تولید آن باشند.

گیوه، نوعی کفش است که رویهٔ آن را از ریسمان و نخ پرگ، یعنی ریسمان های پنبه ای بافته می شود و ته آن

ص: ۵۶

۱- فرهنگ فارسی معین، واژه جارق.

را گاهی از چرم و اغلب از پارچه های به هم فشرده و درهم تنیده می سازند.(۱)

گیوه را باید یکی از جالب ترین و ارزنده ترین صنایع دستی روستایی ایران دانست.

این کفش قدیمی که روزگاری، به ویژه در فصل تابستان مورد استفادهٔ فراوان قرار می گرفت، در سال های اخیر به سبب رواج کفش های ماشینی و جایگزین شدن آن ها به جای پای افزارهای قدیمی در اکثر مناطق ایران، رونق و اعتبار دیرین را از دست داده است و صنعت گران شاغل نیز به علت کمی درآمد و کاهش تقاضا در این رشته، به مشاغل دیگر روی آورده اند؛ ولی زیبایی و تنوع و طرح های متعدد گیوهبه گونه ای است که هنوز هم دارای متقاضیان فراوانی است و از استقبال قابل توجهی در فصول بهار و تابستان برخوردار می باشد. گیوه کشی، یکی از صنایع دستی رایج و بومی استان کرمانشاه است و به ویژه در بخش اورامانات از صنایع دستی مفید و پرکاربرد می باشد.

این صنعت بومی را می توان بر مبنای نوع تولید و محل تولید، به دو بخش اصلی روستایی و شهری تقسیم کرد.

ص: ۵۷

۱- www.tebyan.net. سایت تبیان.

دو روستای هجیج(۱) و نودشه از بخش اورامانات، جزء مراکز قدیمی و مهم تولید نوع خاصی از گیوه می باشند که تخت آن کهنه ای است و به نام گیوهٔ زیره ای شهرت دارد.

علاوه بر دو روستای یاد شده، روستاهای دیگری که در آن ها قبلاً گیوهٔ کشی رواج دارد، عبارتند از: روستای ورادر خانه دره، شرکان(۲)، میریه نروی، وزلی(۳)،تنگ مردان، پیله

۱- روستای هجیج از توابع بخش نوسود شهرستان پاوه در استان کرمانشاه است و در دره ای زیبا و در جنگلی انبوه قرار گرفته است. این روستا از پرجاذبه ترین نقاط استان کرمانشاه و از مناطق دیدنی اورامانات است و در ۲۵ کیلومتری شهرستان پاوه قرار دارد. روستای هجیج، یکی از روستاهای پلکانی با کوه های سنگی است که مناظرسرسبز، چشمه های خروشان و مسیر پرپیچ و خم آن، چشم هر بیننده ای را به خود معطوف می کند؛ به طوری که علاوه بر گردش گران، همواره هنرمندان خوش ذوق را به سمت خود می کشاند. به علت کمبود زمین، پشت بام هر منزلی، حیاط منزل پشتی محسوب می شود که محل بازی بچه ها و گردش والدین است. مجموعه روستای هجیج یکی از شگفت انگیزترین روستاهای جهان است. با مجموعه ای از خیابان های نیم دایره و ردیف ساختمان های یک رو به دره عمیق و رودخانه زیبای سیروان.
۲- شرکان، روستایی از توابع بخش نوسود شهرستان پاوه در استان کرمانشاه است. این روستا در دهستان سیروان قرار دارد و براساس سرشماری مرکز آمار ایران در سال ۱۳۸۵، جمعیت آن ۳۵۳ نفر (۱۰۱خانوار) بوده است.
۳- وزلی، روستایی از توابع بخش نوسود شهرستان پاوه در استان کرمانشاه است. این روستا در دهستان سیروان قرار دارد و براساس سرشماری مرکز آمار ایران در سال ۱۳۹۳، جمعیت آن ۱۷۰ نفر (۴۱خانوار) بوده است.

گر، بره سیمین، علیا طلسم، ژامرگ، تومک، زمگه حیدر، حسین آباد، دوآب، قشلاق علیا و داربید. در نیمهٔ اول قرن حاضر۱، صنعت گیوه در فردوس و طبس قدیم نیز از صنایع پر رونق و مشاغل مفید بوده است.(۱)

ص: ۵۹

۱- www.tebyan-zanjan.ir

فصل دوم :تولید کنندگان چرم، کیف و کفش

مراحل چرم سازی

اشاره

پوست خام پس از طی مراحل زیر، به چرم تبدیل می شود:

۱. مرحله خیساندن و شست و شو

پوست خام خشک را پس از تهیه، ابتدا خیس می کنند. خیساندن پوست در حوضچه هایی که دارای پره، جهت جابه جایی پوست ها است و یا در بالابان (درام)، انجام می شود پوست های نمک سود شده را در این مکان ها قرار داده، آب سرد روی آن ها می ریزند و به این ترتیب نمک در

ص: ۶۰

آب حـل شـده، غلظت نمک در فضای بین الیاف پوست کم می شود. حـذف نمک از بین الیاف پوست، فشار اسـمزی آب را داخل الیاف بالا برده، پوست دوباره آب دار می شود و وقتی پوست آب را به خود می گیرد، پروتئین های کروی نیز از الیاف کلاژن خارج می شوند. پروتئین های کروی جدا شده که شامل آلبومین خون و پروتئین های دیگر محلول در آب می باشـند، که با کم شـدن نمک، باآب، شسـته شـده، از پوست خارج می شوند. ماندن این پروتئین ها میان الیاف پوست، از کیفیت چرم ساخته شده، می کاهد.

۲. آهک دهی

بعـد از این که پوست کاملا خیس و نرم شـد، همراه با پوست های خیس نشـده، برای آهک دهی، در گودال های آهک قرار داده می شود.

عمل آهک دهی برای سـست کردن ریشه مو- بالا بردن PH و از بین بردن یا کمک به از بین بردن در مراحل بعـدی پروتئین هـای زایـد و چربی های موجود در پوست می باشـد. آهک آبدیـده (O۲CaOH) هر چنـد که انحلال پـذیری کمی در آب دارد، می تواند PH محلول را تـا ۵/۱۲ افزایش دهد. آهک آبدیده، سـبب آبکافت (Fibrous Structure) پروتئین ها و تجزیهٔ تدریجی ساختار آن ها می شود. تاثیر

ص: ۶۱

آهک آبدیده بر روی سه نوع پروتئین اصیل موجود در پوست، متفاوت است. انحلال پذیری پروتئین های کروی، زیاد است. کلاژن نیز تنها در مجاورت اسیدها و بازهای قوی و در مدت نسبتا زیادی حل می شود. این محیط بدون این که به کلاژن پوست و در نتیجه به کیفیت چرم، آسیبی وارد کند، موجب شکسته شدن مولکول های کراتینی مو و حل شدن آن ها می شود و ریشهٔ مو را به حد مطلوبی سست می کند. این محیط با تاثیر برروی مولکول های پروتئین های آلاستین، آن ها را آماده حذف کامل در مرحله آنزیم دهی می کند و پروتئین های کروی را کاملا از بین می برد.

۳. لش زدایی (Fleshing)

لش گیری برای حذف تمامی بافت های غیرضروری سطح درونی و بدون موی پوست، انجام می شود. این عمل، پس از مرحلهٔ آهک دهی انجام می گیرد. پس از این که پوست با جذب آب، نرم شد، زایده های چسبیده به قسمت گوشتی که به هنگام جدا کردن پوست از لاشه باقی می مانند، به همراه بافت های زاید دیگر، توسط دستگاهی به نام «لش بر» از پوست جدا می شوند. این عمل باعث می شود که مواد شیمیایی که در مرحله بعدی بر پوست ریخته می شوند، به طور یکنواخت و به خوبی داخل پوست

ص: ۶۲

نفوذ کنند و موجب بالا بردن کیفیت محصول شوند.

۴. مو گیری

مو گیری پوست های بز و گوسفند، با مالیدن محلولی از آهک و سولفید سدیم به قسمت لش پوست، انجام می گیرد در این طریق، پوست ها بایستی به مدت یک شب به همان حالت باقی بمانند و پس از طی این مدت، توسط دستگاه یا کارگر، مو به آسانی از پوست جدا می شود. برای این که مو گیری در زمان کمتری انجام شود، می توان از سولفور سدیم استفاده کرد. با آمیختن مناسب در متیل آمین، آهک، کربنات سدیم وسولفیدات سدیم نیز می توان پوست های تازه را موزدایی کرد.

برای مو گیری پوست های سنگین (گاو،گوساله، گاومیش و...) روش مو زدایی همراه با تجزیهٔ ساختار مو انجام می شود. در این روش، پوست ها را حداقل بالابان (درام) قرار می دهند وسولفید سدیم وسولفیدات سدیم به اندازهٔ مناسب به آب داخل بالابان اضافه می کنند و به این طریق، موزدایی انجام می شود.

۵. آهک گیری و آنزیم دهی

اشاره

به منظور حذف آهک اضافی و تنظیم PH برای مرحله

ص: ۶۳

آنزیم دهی، باید هیدروکسید کلسیم $Ca(OH)_2$ جذب شده در پوست را از آن خارج کرد و PH پوست را پایین آورد. برای پایین آوردن PH، مقداری اسید مانند اسید هیدروکلریک، ضروری است. بین مقدارمواد مصرفی، باید تعادل برقرار باشد؛ تا آهک به صورت محلول درآید و به آسانی ازپوست خارج شود. آهک و مواد دیگر همراه پوست را می توان به روش شست و شو با آب یا اسید و سولفات آمونیم، کاملا از سطح پوست خارج کرد.

تشخیص چرم اصیل

تشخیص چرم طبیعی از چرم مصنوعی، در برخی موارد، بسیار دشوار است. چرم طبیعی بسیار گران تر از چرم مصنوعی است. برخی از کالاهای چرمی اگر با چرم اصل تولید شده باشند، معمولاً دارای شناسنامه بوده و اطلاعات مربوط به کالا در آن ها درج شده است. در مورد برخی از محصولات چرمی در صورت امکان، به قسمت های برش خوردهٔ آن ها نگاه کنید. اگر در آن بخش ها نشانه ای از حالت پلاستیکی و نرم مشاهده کردید، چرم طبیعی نیست. بنابراین، چرم را لمس کنید. چرم طبیعی، بسیار نرم و منعطف است. چرم را بو کنید؛ زیرا چرم طبیعی، بوی خاصی دارد که هرگز نمی توان از آن کپی برداری کرد. به بافت

ص: ۶۴

چرم نگاه کنید؛ اگر گره ها، خلل و فرج های آن طبق الگویی قابل شناسایی باشد، چرم مصنوعی است. چرم طبیعی و مصنوعی را از پشت آن ها نیز می توان از هم تشخیص داد. چرم مصنوعی، دارای پوششی در قسمت پشت است که هنگام برش آسیب می بیند و کاملاً مشخص است.(۱)

احکام فقهی چرم

حکم انواع چرم

قاعدهٔ کلی دربارهٔ چرم: اگر حیوانی که این چرم را از پوست آن تهیه کرده اند، ذبح شرعی شده باشد، این چرم از هر کشوری باشد، اشکالی ندارد؛ اما اگر نمی دانیم که این حیوان ذبح شرعی شده یا نه، در این صورت، اگر چرم از بازار مسلمین، مانند عراق، سوریه، عربستان و... خریداری شده باشد، پاک است. این قاعده، مربوط به چرم طبیعی است؛ اما چرم مصنوعی در هر صورت پاک است.

حکم چرم سگ و خوک چیست؟

سگ و خوک و همهٔ اجزاء آنها نجس است. بنابراین، چرم این دو حیوان نیز نجس است.

۱- ویکی پدیا چرم.fa.wikipedia.org/wiki/چرم

همـۀ مراجع تقلیـد می فرمایند: سگ و خوکی که در خشـکی زندگی می کنند، حتّی مو و اسـتخوان و پنجه و ناخن و رطوبت های آن ها نیز نجس است.(۱)

سؤال:آیا چرم هایی که از کشورهای غیر مسلمان وارد می شوند، نجس می باشند؟

جـواب:وسایـل چرمی نظیر روکش مبـل، کیـف، کفش، کمربنـد و به طور کلی تمـام وسـایلی که در ساختمـان آن هـا چرم یا اجزای دیگری از حیوانات،ماننـد اسـتخوان،روده و... به کار رفته، اگر از حیوانات نجس العین، مثل سگ و خوک باشد، قطعاً نجس است و نیز اگر چرم در کشوری غیراسـلامی تهیه شـده باشـد، حتی اگر از حیوانات حلال گوشت، مانند گاو، گوسـفند، شتر و... باشد، به دلیل آن که آن حیوان، ذبح شـرعی نشده، نجس است؛ اما اگر چرم در کشورهای اسـلامی و از حیواناتی که نجس العین نباشـد تولید شده باشد و بعداً به کشور دیگری صادر شده و در آن جا در تولیدات دیگر به کار رفته باشد، در این صورت، چرم، پـاک است و اسـتفاده از آن، اشـکالی نـدارد؛ هر چنـد روی آن نوشـته هـای خـارجی باشـد و این مبلمـان یـا... درکشوری غیر

ص: ۶۶

۱- توضیح المسائل (المحشی للإمام الخمینی)، ج ۱، ص ۷۵، مسئلۀ ۱۰۵.

اسلامی ساخته شده باشد.(۱)

همچنین اگر مبلمان در کشوری غیرمسلمان ساخته شده، اما ما نمی دانیم چرم آن، تولید کشورهای اسلامی است یا تولید کشورهای غیر اسلامی، در این صورت نیز نمی توان حکم به پاک بودن آن کرد؛ ولی اگر مبلمان در کشور مسلمان ساخته شده و نمی دانیم چرم آن تولید چه کشوری است (مسلمان یا غیر مسلمان)، در این صورت، استفاده از آن اشکال ندارد.(۲)

در هر صورت، اگر مبلمان از چرم نجس هم باشد، می شود از آن استفاده کرد.

با سه شرط، نجاست مبلمان به شما سرایت می کند:

۱. یقین به نجاست مبل داشته باشید.

۲. چیز نجس با شما که پاک هستید، ملاقات کند.

ص: ۶۷

۱- امام خمینی، استفتائات، ج۱، ص۱۰۰و۱۰۱،س ۲۶۲و ۲۶۳.

۲- همان، ص ۹۷- ۹۹، س ۲۵۲- ۲۵۶. نظر آیت الله مکارم دربارهٔ چرم حیوانی که ذبح شرعی نشده است: استفاده نمودن از چرم های کشورهایی که ذبح شرعی ندارند، مثل کیف، کفش ها و جلد دفترهایی که چرم آن ها خارجی است، چه صورت دارد؟ اشیای چرمی، خواه از ذبح اسلامی باشد یا ذبح غیر اسلامی، پاک و خرید و فروش آن جایز است و چرم آن نجس نیست؛ ولی برای استفاده از گوشت و اجزاء خوردنی آنان، حتما باید ذبح شرعی شوند (استفتاءات جدید (مکارم)، ج ۲، ص ۳۴).

۳. هر دو یا یکی به طوری تر باشد که رطوبت یکی به دیگری برسد و اگر تری به قدری کم باشد که به دیگری نرسد، چیزی که پاک بوده، نجس نمی شود.(۱)

به هر حال، اگر در هر مرحله ای شک داشته باشید، نجس نمی شوید.(۲)

سؤال: حکم چرم و اجزای حیوانی که از بلاد غیر اسلامی تهیه شده، چیست؟

جواب:اگر احتمال دهید که حیوان ذبح اسلامی شده، پاک است و اگر یقین دارید که ذبح اسلامی نشده، محکوم به نجاست است.(۳)

نماز خواندن در لباس های چرمی خارجی

سؤال:آیا نماز خواندن با کمر بند چرمی که از خارج خریداری شده و شک دارم که از چرم طبیعی است یا مصنوعی و از پوست حیوان تذکیه شده است یا خیر، اشکال شرعی دارد؟ نمازهایی که با آن خوانده ام، چه حکمی دارد؟

جواب:اگر شک در این باشد که آن چرم، طبیعی است

ص: ۶۸

۱- توضیح المسائل (المحشی للإمام الخمینی)، ج ۱، ص ۸۸، م ۱۲۵.
۲- اسلام کویست. www.islamquest.net
۳- أجوبه الاستفتاءات (فارسی)، ص۵۳.

یا مصنوعی، نماز با آن اشکال ندارد؛ ولی اگر بعد از احراز چرم طبیعی بودن آن، شک در این باشد که آیا از حیوانی است که شرعاً تذکیه شده یا خیر، نجس نیست؛ ولی نماز با آن باطل است و نمازهای گذشته که در حال جهل به این حکم، خوانده اید، قضا ندارد(۱)

حکم استفاده ازپوست موجود در بازار مسلمین

کالاهای چرمی موجود در بازار مسلمین یا کشورهای اسلامی، در حکم چرم تهیه شده از حیوان ذبح شرعی شده است و خرید و فروش و استفاده از آن ها اشکال ندارد و همچنین اگر کشور سازندهٔ آن، کشور اسلامی باشد.

حکم خریدن پوست از بازار کفار

سؤال:حکم استفاده از چرم و اجزای حیوانی که از بلاد غیر اسلامی تهیه شده، چیست؟

جواب:اگر احتمال دهید که حیوان، ذبح اسلامی شده، پاک است و اگر یقین دارید که ذبح اسلامی نشده، محکوم به نجاست است.(۲)

۱- امام خمینی، توضیح المسائل محشی، ج ۱، ص ۴۷۹؛ استفتاءات از مقام معظم رهبری.

۲- همان، ص ۱۴۱.

حکم پوست حیوانات با ذبح شرعی

سؤال:اشیا و چیزهایی که از چرم حیوانات درست شده، آیا نجس است و اگر دست تر به آن ها بخورد، دست نجس می شود؟ آیا پوست مار و اشیایی که از پوست مار درست شده، نجس است؟

جواب:اگر حیوان تذکیه شود، چرم آن پاک است و پوست مار، نجس نیست(۱)

سؤال:خوردن و آشامیدن ازظرفی که از پوست سگ ساخته شده، چه حکمی دارد؟

جواب:ظرفی که از پوست سگ یا خوک یا مردار ساخته شده، خوردن و آشامیدن از آن ظرف، حرام است و نباید آن ظرف را در وضو و غسل و کارهایی که باید با چیز پاک انجام داد، استعمال کنند؛ امّا برای کارهایی که طهارت در آن شرط نیست (مانند آبیاری زراعت و آب دادن به حیوانات)، مانعی ندارد؛ هر چند احتیاط مستحبّ آن است که به هیچ وجه از آن ها استفاده نشود. (۲)

بازگرداندن چرم خراب

دو نوع چرم را از شخصی خریداری کردیم؛ یک نوع آن

ص: ۷۰

۱- امام خمینی، استفتاءات، ج ۱، ص ۹۸.

۲- امام خمینی، توضیح المسائل محشی؛ ج ۱، ص ۱۳۵.

خراب بود و نوع سالم را در تهیهٔ کفش مورد استفاده قرار دادیم و برای اقالهٔ معاملهٔ چرم خراب، به فروشنده مراجعه کردیم؛ ولی او تاکنون از پذیرش سرباز زده، می گوید: من هر دو جنس را با هم به شما فروخته ام؛ آیا خریدار نسبت به چرم معیوب، حق فسخ دارد یا خیر؟

در فرض سؤال، اگر در یک معامله، جنس سالم و معیب با هم فروخته شده، چنانچه مشتری جنس سالم را مصرف نموده باشد، حق فسخ ندارد؛ ولی می تواند تفاوت قیمت سالم و معیب شده را به وسیلهٔ خبره تعیین و به مقدار نسبت بین قیمت سالم و معیب، از ثمن معامله کم کند و آن را از بایع بگیرد و اگر دو معامله بوده، یعنی سالم در یک معامله و معیب در یک معاملهٔ جداگانه فروخته شده و در عین عیب دار تصرفی نشده، حق فسخ معاملهٔ جنس معیب را دارد و اگر نزاع موضوعی در بین باشد، مرافعه شرعیه(رجوع به قاضی واجد شرایط)، لازم است.(۱)

کیف دوزی

یکی از موارد استفاده از چرم، در صنعت کیف دوزی است. امروزه از چرم در دوخت کیف های زنانه و مردانه در اندازه های مختلف، استفاده می شود و این صنعت، جزء

ص: ۷۱

۱- الگلپایگانی، مجمع المسائل، ج ۵، ص ۳۵۸.

مشاغل خانگی هم محسوب می شود و خانم ها با ایجاد کارگاه های کوچک، مشغول تولید کیف می باشند که درآمد نسبتا خوبی برای آنان دارد.

کفش دوزی

کفش دوزی، یکی از شغل های قدیمی و مناسب است و همواره عدهٔ بسیار زیادی به این شغل مشغول بوده اند. به گزارش خسروی، در تهران دههٔ ۱۳۴۰ ش. با جمعیت دو میلیون نفر، سی هزار کارگر در سه هزار کفاشی کار می کردند.

در برخی کارگاه ها تنها کفش های زنانه تولید می شد و زنانه دوزی یک رستهٔ مستقل شغلی به شمار می آمد و برخی نیز تنها به تولید کفش های بچه گانه می پرداختند.

گاهی تولید و فروش نوع خاصی از کفش به صورت تخصصی انجام می شد؛ مانند ارسی دوزی، گرجی دوزی، ساغری دوزی، چکمه دوزی و چرمی دوزی از دورهٔ صفوی به بعد، کفش را یا در همان کارگاه تولیدی برای فروش عرضه می کردند و یا پس از تولید، در مغازه های جداگانه به فروش می رساندند.

فروش کفش بهصورت دورهگردی و عرضهٔ آن در خانه نیز مرسوم بود؛ زیرا در برخی مناطق، زنان اعیان برای خرید به بازار نمی رفتند.

ص: ۷۲

در هر کارگاه کفاشی در تهران دهۀ ۱۳۴۰ش. معمولاً حدود ده نفر کار می کردند. (۱)

ابزارهای کار تولید سنّتی کفش از دیرباز تغییر چندانی نکرده اند؛ مانند نخ، سوزن، درفش، گاز (برای کشیدن رویۀ کفش به قالب)، گاز میخ کش، انواع میخ، چکش، گزن (برای بریدن و صاف کردن لبۀ دور کفش)، مشته (برای کوبیدن چرم)، دمی، موم و جز آن ها (۲)

و کفاشان برای تأمین مواد اولیه و ابزار مورد نیاز خود، به اصناف دیگر وابسته بودند. برای تهیۀ چرم، به دباغان و برای ابزار، به فروشندگان ادوات فولادی(۳)

مراجعه می کردند و برای ساخت پاشنۀ کفش، سراجان و نیز دوره گردانی از خانه ها و کوچه ها و پادگان ها، کفش های کهنه و خرده های چرم را جمع می کردند و مواد قابل استفاده را به کفاشان می فروختند(۴) از این رو، صنایع باز یافتی از قدیم در ایران وجود داشته است.

صنف کفاشان

صنف کفاشان نیز، مانند اصناف دیگر، زیر نظر

ص: ۷۳

۱- دانشنامه جهان اسلام، ج ۱، صفحه ۶۴۴۳.

۲- زندگی، کسب و کار، ج۲، ص ۵۸۰-۵۸۱.

۳- همان، ج۴، ص۵۹.

۴- همان، ج۳، ص۳۳۷ -۳۳۸

یک رئیس (استاد یا شیخ) فعالیت می کرد و او بر همهٔ امور حرفه ای، از جمله تهیه و توزیع مواد اولیه و فروش محصولات، نظارت داشت و دربارهٔ مسائل صنف در برابر مراجع حکومتی، پاسخگو بود. در فلسطین عصر عثمانی، رئیس صنف را قاضی(به پیشنهاد اعضای صنف)تعیین می کرد و دو نفر را به دستیاری او می گمارد. تربیت حرفه ای شاگردان نیز در درون صنف انجام می شد و شاگرد پس از کسب تأیید در درون صنف و نیز از جانب قاضی، می توانست به عنوان استادکار در صنف کفاشان وارد شود.(۱)

محتسبان علاوه بر منع کفاشان از به کار بردن مواد اولیهٔ نامرغوب یا ناپاک در تولید کفش، آنان را از تأخیر در انجام کار مشتریان نیز برحذر می داشتند.(۲)

منع و تحریم های شرعی غالباً در مورد خود کفش بود؛ نه در کار کفاشی. با این حال، گاهی برخی حاکمان مسلمان با زمینه های شرعی، در این باره احکامی صادر می کردند؛ مثلاً الحاکم فاطمی(۳)

در سال ۴۰۴ یا ۴۰۵، دستور داد زنان

۱- همان، ص۹۵.

۲- نهایهٔ الرتبه فی طلب الحسبه، ص۷۳.

۳- خلافت فاطمی، سلسله ای است که از سال ۹۰۹م. به مدت تقریبی دو قرن تا سال ۱۱۷۱م. بر بخش بزرگی از شمال آفریقا و خاورمیانه و دریای مدیترانه حکومت کرد. خلفای فاطمی، پیشوایان شیعه اسماعیلی نیز بودند و نام سلسله آنان به نام فاطمه، دختر محمّد پیامبر مسلمانان، نام گذاری شده بود. آنان در قسمت مدیترانه ای خاورمیانه، به مدت بیش از دو قرن مؤسسِ دولتی بودند که به گسترشِ علم، هنر و بازرگانی، علاقه فراوان نشان می داد. قاهره پایتختِ مصر، توسط فاطمیان پایه گذاری شد و امپراتوری آن ها، یعنی بخش اولیهٔ تاریخ اسماعیلی، از ابتدای اسلام تا قرن یازدهم را در بر می گیرد. نخستین خلیفهٔ فاطمی، عبدالله المهدی و سه خلیفهٔ فاطمی دیگر، یعنی القائم و المنصور و المعز لدین الله نام داشتند.

بدون ضرورت از خانه ها خارج نشوند و به همین لحاظ، کفاشان را از ساختن کفش های زنانه، منع کرد.(۱)

برخی عالـان و شاعران معروف نیز به این حرفه منسوب بودنـد و بسـیاری هم عملاً به آن اشـتغال داشـتند و در نام ایشان عنوان خفاف، نعال، نعالی و حذاء آمده است. (۲)

وسائل مورد نیاز در کیف و کفش دوزی

صنعت کیف و کفش مثـل سـایر حرفه هـای دیگر نیـاز به وسایلی دارد که به برخی از آن ها اشاره می شود. برای ساختن یک کیف چرمی ۱۳ قلم جنس لازم است که عبارتند از:

۱. چسب آهن.

۲. خطکش فلزی ۲۰ سانتی متری.

۳. انواع سوزن (۷ عدد).

۱- المنتظم، ج۱۵، ص۱۰۱.

۲- دانشنامه جهان اسلام، ج ۱، صفحه: ۶۴۴۳.

۴. کاتر.

۵. تخته زیردستی.

۶. مشته.

۷. قالب دکمه نما موم.

۸. قیچی.

۹. خودکار مخصوص نوشتن روی چرم.

۱۰. سمبه.

۱۱. دکمه آهن ربایی.

۱۲. دکمه پرچی.

۱۳. کوتاه بلند کن بند کیف.

ص: ۷۶

فصل سوم :احکام خرید و فروش کیف و کفش

لزوم فراگیری احکام معامله قبل از تجارت

اشاره

«خریـد و فروش» یـا «بیع»، یکی از مهم ترین و متـداول ترین فعالیت های اقتصادی در میان مردم است و نقش بسـیار مهمی در روابط اجتماعی دارد. این مسئله مانند سایر فعالیت ها باید در محدودهٔ مقررات اسلام باشد. از این رو، یادگیری احکام خرید و فروش، لازمهٔ یک معاملهٔ صحیح و شرعی است و به همین جهت، امیرمؤمنان(علیه السّلام) فرمود:

«یا معشر التجّار الفقه ثم المتجر، الفقه ثم المتجر، الفقه ثم المتجر...؛ ای تجاران و معامله گران! اوّل یادگیری

مسائل شرعی تجارت و بعد تجارت...»، و این جمله را سه بار تکرار کرد.(۱)

امام صادق(علیه السّلام) می فرماید: کسی که قصد تجارت دارد، احکام دینی آن را بیاموزد؛ تا بدین طریق، حلال را از حرام آن باز شناسد و کسی که بدون تفقه در دین خود، به تجارت بپردازد، در مال ها و درآمدهای شبهه ناک، غوطه ور می شود». (۲)

بنابر این، اولین وظیفه در تجارت و معامله، آموختن احکام شرعی و بعد، تلاش برای عمل به آن است؛ تا داد و ستد به صورت صحیح انجام گیرد و اموالی که از آن راه به دست می آید، حلال باشد؛ اما چنانچه انسان دقت کافی در یادگرفتن احکام شرعی نداشته باشد و معامله به صورت باطل انجام گیرد، اموال به دست آمده نیز حرام خواهد بود و تصرف و استفاده از آن ها جایز نیست و نتیجهٔ طبیعی آن، خروج از سلامت در تن و روان و گرفتاری به خشم و غضب الهی است.امام خمینی(قدسّ سرّه) در این مورد فرمود:

«واجب است بر هر کسی که تجارت می کند و سایر

۱- کلینی، اصول کافی، ج۵، ص۱۵۰.
۲- «من اراد التجاره، فلیتفقه فی دینه لیعلم ما یحل له مما یحرم علیه، و من لم یتفقه من دینه ثم اتجر تورط الشبهات (وسائل الشیعه، ج۱۷، ص۳۸۲).

معاملات را انجام می دهد، احکام شرعی آن ها را و مسائل مربوط به آن ها را یاد بگیرد؛ تا معاملات و تجارت های صحیح و باطل را بشناسد».(۱)

معامله باطل در مورد چرم

خرید و فروش عین نجس مانند، چرم سگ یا چیزهایی که از چرم خوک یا سگ تهیه شده اند، باطل است.

تبصره: خرید و فروش عین نجسی که بتوان از آن استفادهٔ حلال نمود، جایز است؛ مانند خرید و فروش غایط برای کودسازی و نیز خرید و فروش خون که در زمان ما برای نجات مجروحین و بیماران مورد استفاده قرار می گیرد.(۲)

فروختن جنس پاکی که نجس شده

فروختن چیز پاکی که نجس شده و آب کشیدن آن ممکن است، اشکال ندارد؛ ولی اگر مشتری بخواهد آن چیز را بخورد، فروشنده باید نجس بودن آن را به او بگوید.(۳)

۱- تحریرالوسیله، ج۱، ص ۵۰۰، مسئلهٔ ۲۰.

۲- توضیح المسائل مراجع، مسئلهٔ۲۰۶۸.

۳- بنابر فتوای آیت الله وحید، اگر مشتری آن چیز را برای صرف در مثل خوردن و آشامیدن بخواهد، یا برای عملی که طهارت ظاهری برای صحّت آن کافی نیست - مثل آن که آب را برای وضو گرفتن و غسل کردن بخواهد - نجاست آن را باید به او بگوید و بنابر فتوای آیت الله زنجانی، در لباس لازم، نیست نجس بودنش را بگوید؛ اگر چه مشتری با آن نماز بخواند (توضیح المسائل مراجع، مسئلهٔ: ۲۰۵۶).

خرید چرم کیف و کفش دزدی

خریـدن جنسـی که از قمار یا دزدی یا از معاملهٔ باطل تهیّه شده، باطل است و تصـرّف در آن مال، حرام می باشد و اگر کسـی آن را بخرد، بایـد به صاحب اصـلی اش برگردانـد؛ماننـد کفش و کیف و چرم دزدی که اگر مورد معامله قرار بگیرنـد معامله باطل است و دو طرف، مالک پول و جنس نمی شوند.(۱)

شرایط خریدار و فروشنده

هر یک از فروشنده و خریدار، باید شش شرط زیر را دارا باشند:

۱. بالغ باشند.

۲. عاقل باشند.

۳. سفیه نباشند و نیز مجتهد جامع الشرایط(حاکم شرع) او را از تصرف در اموالش منع نکرده باشد.

۴. آن که قصد خرید و فروش داشته باشند؛ بنابراین، اگر به شوخی بگوید مال خود را فروختم، معامله باطل است.

۵. کسی آن ها را مجبور نکرده باشد.

ص: ۸۰

۱- توضیح المسائل مراجع، مسئلهٔ ۲۰۷۰.

۶. مالک جنس و عوضی را که می دهند، باشند و یا مثل پدر و جد، ولایت اختیار مال بچه در دست او باشد.(۱)

معامله با بچه ها

اشاره

معامله با بچه باطل است؛ اگر چه با اجازهٔ پدر یا جدّش باشد؛ جز، در دو مورد:

۱. بچه اگر مميّز باشـد(خوب و بد را بفهمد) و چیز کم قیمتی را که معامله آن برای بچه ها متعارف است، معامله کند، اشـکال ندارد.

۲. اگر در معامله ای طفل وسـیله باشد که پول را به فروشـنده بدهد و جنس را به خریدار برساند یا جنس را به خریدار بدهد و پول را به فروشـنده برساند، که چنین معامله ای صـحیح است؛ البته باید فروشـنده و خریدار یقین داشته باشند که طفل، جنس و پول را به صاحب آن می رساند.(۲)

وظیفهٔ معامله کننده با بچه

۱.باید جنس یا پولی را که از او گرفته، به صاحب آن

ص: ۸۱

۱- همان، مسئلهٔ های ۲۰۸۱، ۲۳۱۱، ۲۲۹۰، ۲۳۰۲، ۲۱۷۳، ۲۲۵۹، ۲۲۱۹، ۲۱۴۵ و ۲۱۶۱.

۲- آیـات عظام صافی گلپایگانی و سیسـتانی: اگر بچه ممیز هم نباشـد، می توانـد چیز کم قیمتی را بفروشـد (توضـیح المسائل مراجع، مسئلهٔ ۲۰۸۲).

بدهد یا از صاحبش رضایت بخواهد.

۲.در فرض بالا، اگر صاحب آن را نشناسد و برای شناختن او هم راهی نداشته باشد، باید چیزی را که از بچه گرفته، از طرف صاحب آن، رد مظالم بدهد.

۳.اگر چیزی را که گرفته، مال خود بچه باشد، باید به ولیّ او برساند و اگر او را نیافت، باید به مجتهد جامع الشرایط(حاکم شرع) بدهد.(۱)

تلف مال در معامله با بچه

اگر کسی با بچهٔ نابالغ معامله کند و جنس یا پولی که به بچه داده، در دست او از بین برود، نمی تواند آن را از بچه یا ولیّ او مطالبه کند.(۲)

۱- آیت الله سیستانی، آیت الله وحید، آیت الله نوری و آیت الله زنجانی: با اجازه حاکم شرع، صدقه بدهد. (توضیح المسائل مراجع، مسئلهٔ ۲۰۸۳).

۲- آیت الله سیستانی: اگر کسی با بچهٔ نابالغ معامله کند و بچه جنس یا پولی را که به او داده است، از بین ببرد، می تواند از بچه بعد از بلوغش یا از ولیّ او مطالبه نماید و اگر بچّه ممیز نباشد یا ممیّز باشد، ولی خودش مال را تلف نکرده باشد، بلکه نزد او تلف شده باشد، هر چند در اثر اهمال یا تفریط او باشد، ضامن نیست. و آیت الله وحید، آیت الله زنجانی و آیت الله نوری: چنانچه بچه ممیز باشد، این شخص می تواند عوض مالی را که از دست رفته، از بچه، بعد از بلوغ یا ولیّ او مطالبه نماید؛ ولی اگر بچه ممیز نباشد، نمی تواند از بچه یا ولیّ او مطالبه نماید (توضیح المسائل مراجع، مسئلهٔ ۲۰۸۴).

آداب و اخلاق تجارت

اشاره

اخلاق و آداب خرید و فروش به دو بخش تقسیم می شوند اموری که دین اسلام به انجام آن ها سفارش کرده، از آن ها تعبیر به مستحب می شود و اموری که از آن ها نهی شده که از آن ها تعبیر به مکروه می شود و بهتر است انجام نشوند و که هر شخص از جمله فروشندهٔ کیف و کفش، بهتر است آن ها را رعایت کند.

مستحبات کسب و تجارت

مهم ترین آداب مستحب تجارت عبارتند از:

۱. برای نزدیکی به خدا باشد؛ زیرا کار و کوشش در اسلام از بهترین عبادات است.

۲. انگیزه و محرّك او در مورد کار، رفاه جامعه، به ویژه خانواده خودش و فقرا باشد.

۳. به اندازه متعارف، سود بگیرد و گران فروشی نکند.

۴. وقتی به اندازهٔ مخارج روزانه اش منفعت برد، جنس را به همان قیمتی که خریده است، بفروشد.

۵. با اخلاق اسلامی و خوشرویی، با مشتری برخورد کند و در قیمت، جنس سخت گیری نکند.

۶. دیرتر به بازار رود و زودتر به خانه بازگردد و بیش از حد متعارف،در بازار نماند.

ص: ۸۳

۷. در وقت نماز، کسب و کار را تعطیل کند.

۸. در قیمت جنس بین مشتری های مسلمان فرق نگذارد؛ مگر این که مشتری اهل علم یا فقیر و مانند اینها باشد که مراعات آن ها افضل اعمال است.

۹. چیزی را که می فروشد، زیادتر بدهد و آن چه را که می خرد، کمتر بگیرد.

۱۰. کسی که با او معامله کرده، اگر پشیمان شود و از او تقاضا کند که معامله را به هم بزند، برای به هم زدن معامله، راضی شود.

۱۱. کالای خود را مدح و ستایش و کالای دیگری را مذمت و بدگویی نکند.

۱۲. از کسی که به وی وعدهٔ احسان داده، سود نگیرد.

۱۳. بیش از حد نیاز، از مسلمانان سود نگیرد.

۱۴. عیب کالا را برای مشتری بیان کند.

۱۵. کالا را طوری زینت نکند که موجب به اشتباه افتادن مشتری شود.

۱۶. آگاهی کامل به احکام خرید و فروش داشته باشد.

۱۷. چانه زدن و سخت گیری برای دوری از زیان دیدن، مستحبّ است.

۱۸. در معامله، میانه رو باشد؛ یعنی از طرفی حریص

نباشد و از طرف دیگر، سهل انگار و بی تفاوت و بی حال هم نباشد؛ به طوری که در تنگنا قرار گیرد.(۱)

مکروهات کسب و تجارت

اموری که در کسب و تجارت مکروهند، عبارتند از:

۱. کراهت دارد سودی را که در معامله در نظر گرفته شده، به اصل قیمت خرید نسبت دهد؛ به این معنی که بگوید: این جنس را به هزار تومان می فروشم که سود هزار تومان، صد تومان است؛ بلکه باید بگوید: این جنس را به هزار و صد تومان می فروشم.

۲. کراهت دارد انسان وارد معامله دیگری شود؛ در حالی که بین خریدار و فروشنده، توافق و رضایت برقرار شده است؛ مخصوصا آن جا که شخص دوم، قصد معامله نداشته باشد و تنها می خواهد بازارگرمی کرده تا مشتری پول زیادتری بپردازد و پیامبر اکرم(صلّی الله علیه و آله وسلم) در روایتی فرمود: هرگز به قصد بالا بردن قیمت کالا وارد معاملهٔ کسی نشوید که چنین کاری، خیانت است(۲)

و در روایتی دیگر از داخل شدن در معاملهٔ برادر مسلمان

ص: ۸۵

۱- ترجمهٔ تحریر الوسیله، ج ۲، ص ۳۵۷ و ۳۵۸.

۲- عاملی، وسائل الشیعه، ج۱۲، ص۳۳۸.

نهی شده است.(۱)

۳. معامله با کسانی که در معامله کردن سخت گیرند و به شدت دلبسته به دنیا و مادیات می باشند.

۴. کراهت دارد بعد از تمام شدن معامله، خریدار از فروشنده بخواهد که قیمت جنس را پایین بیاورد.

۵. قبل از همه وارد بازار شدن و بعد از همهٔ افراد خارج شدن نیز مکروه است.(۲)

۶. قسم خوردن در معامله؛ موقع فروش کالا به خدا و قرآن قسم نخورد. قسم دروغ، حرام است و قسم راست نیز موقع خرید و فروش، کار خوبی نیست و سفارش شده که از آن پرهیز شود. (۳)

در روایتی در خصوص این که در کسب و تجارت از چه کارهایی باید پرهیز کرد، آمده است: «کسی که خرید و فروش می کند، باید از پنج کار دوری ورزد وگرنه، نباید خرید و فروش کند؛ ربا، سوگند، پوشاندن عیب کالا، تعریف و تبلیغ در موقع فروش و بدگویی از کالا در موقع خرید آن».(۴)

ص: ۸۶

۱- همان، ص۳۳۸.

۲- ترجمهٔ تحریر الوسیله، ج ۲، ص۳۵۸ و ۳۵۹.

۳- توضیح المسائل مراجع، ج ۲، ص ۲۴۹، مسئلهٔ ۲۱۴۱.

۴- ری شهری، منتخب میزان الحکمه، ص ۸۸.

راست گویی در تجارت

همان طور که دروغ گویی در کسب و تجارت ضررهای دنیایی و آخرتی فراوانی دارد، راست گویی در کسب و کار و تجارت، بسیار سفارش شده است. دربارهٔ ثمره راست گویی در تجارت و ارزش تاجر صادق روایات زیادینقل شده که به بعضی از آن ها اشاره می شود:

۱. برای تاجر راست گو، ورود به بهشت، مانعی نیست.(۱)

۲. تاجر راست گویِ درستکار، با پیمبران و صدیقان و شهیدان است. (۲)

۳. امام صادق(علیه السّلام): خداوند سه نفر را بدون حساب به بهشت می برد: پیشوای عادل، تاجر راست گو و پیری که عمر خود را در راه طاعت خدا صرف کرده است.(۳)

توصیه هایی برای فروشنده چرم و کیف و کفش

اشاره

هیچ فروشنده ای از جمله فروشندهٔ کیف و کفش و چرم،

ص: ۸۷

۱- التّاجر الصّدوق لا یحجب من أبواب الجنّه. (نهج الفصاحه، ص۳۹۴).

۲- التاجر الصدوق الامین مع النبیین و الصدیقین و الشهداء. (نهج الفصاحه، ص۳۹۴).

۳- ثواب الأعمال و عقاب الأعمال، ص۲۸۷.

نباید باعث بسته شدن راه مردم و مانع عبور و مرور شود. تجارت-دست فروشی، مغازه داری و غیره-نباید باعث مزاحمت برای مردم شود و عبور و مرور آن ها را با مشکل مواجه کند و به همین خاطر، توصیه می شود فروشندگان، به ویژه فروشندۀ کیف و کفش و چرم، از سد معبر و راه بندان دوری کنند و سعی کنند مزاحمتی برای دیگران نداشته باشند.

پارک کردن وسایل نقلیه و نیز گِل درست کردن در کوچه و خیابان یا ریختن مصالح ساختمانی در آن ها چه حکم دارد؟

اگر باعث سد معبر یا مزاحمت عابران نباشد، اشکال ندارد و گرنه، جایز نیست(۱)

برخی مغازه ها برای عرضۀ بیشتر، قسمتی از اجناس مغازه شان را در کنار پیاده روها یا خیابان قرار می دهند و همچنین برخی دست فروشان، گاری دستی یا چرخ یا وانت بارشان را در محل عبور مردم در پیاده رو، خیابان یا کوچه، مستقر می کنند؛ چنانچه این کار، مغایر با مقررات شهرداری باشد یا مزاحم عبور مردم یا باعث سد معبر شود، از نظر شرعی چه حکمی دارد؟

۱- امام خمینی، استفتاءات، ج ۳، ص۶۱۷.

این کار جایز نیست.(۱)

از امـام سـجاد(علیـه السّـلام) می فرمایـد: «یکی از گناهـانی کـه نـابودی سـریع آدمی را درپی دارد، سـد کردن راه مسـلمانان است».(۲)

از پیامبر اسـلام(صـلّی الله علیه و آله وسـلم) چنین نقل شده است: «هر کس ناودان یا سایبانی را در مسیر رفت و آمد مردم قرار بدهـد یا میخی بکوبـد یا چهارپایی را ببندد یا چیزی حفر کند و در نتیجه چیزی به آن برخورد کند و ازبین برود، او ضامن این برخورد است».(۳)

رسول خدا(صـلّی الله علیه و آله وسـلم) می فرماید: «کسی که سد معبر کند و مانع عبور رهگذران شود، از رحمت خدا به دور است».(۴)

پرهیز از تبانی برای بالا بردن قیمت ها

یکی از اموری که فروشـندگان و از جمله فروشندگان چرم و کیف و کفش باید از آن پرهیز کنند، تبانی برای بالا بردن قیمت ها می باشد. این کار، در مضیقه قرار دادن مشتریان

۱- همان، ص ۵۹۱.

۲- صدوق، معانی الاخبار، ص ۲۷۱.

۳- الکافی، ج۷.ص ۳۵۰.

۴- اصول کافی، ج۲، ص ۲۹۲.

و به ویژه مسلمانان است و با این کار، آن ها مجبور می شونـد جنس را به قیمت غیرواقعی و گزاف بخرند که احجاف در حق آنان است. بنابراین، باید از این کارهای غیراخلاقی، پرهیز و به همان سود متعارف، اکتفا کنیم و تبانی که موجب ضرر زدن به مسلمانان است، پرهیز کنیم.

خوش رویی و حسن خلق در تجارت

یکی از آداب و اخلاقی که هر شخص مسلمان، از جمله تجار و کاسبان محترم باید رعایت کنند، خوش رویی و حسن خلق در تجـارت و معـامله است. این عمـل، فوایـد فراوانی دارد که یکی از آن هـا افزایش روزی است. در روایتی از امـام صـادق(علیه السّلام) آمده است: اخلاق شایسته، روزی را افزایش می دهد.(۱)

یکی دیگر از آثـار خوش رویی، جلب مشتری زیادتر و برکت در انجام معامله است که موجب می شود هر دو طرف از معامله راضی باشند و حقی بر گردن یکدیگر نداشته باشند. این کار، هم باعث سلامت دین می شود و هم اصلاح امور دنیای افراد را به دنبال دارد. در روایتی چنین نقل شده است:

ص: ۹۰

۱- مجلسی، بحار الانوار، ج ۷۱، ص۳۹۶.

در کسب و کار خویش، با اخلاق پسندیده و کارهای نیکو، رفتا کن که برای دین و دنیای تو سودمند است.(۱)

گران فروشی و بی انصافی

گران فروشی، یکی از آفت های کسب روزی حلال است و بسیاری از تاجران و فروشندگان ممکن است دانسته یا ندانسته، به آن مبتلا شوند. از آن جا که گران فروشی مورد طبع انسان ها نیست، از اعمال قبیح می باشد؛ زیرا فطرت بشر با آن مخالف است و عقل سلیم نیز آن را مذموم می داند. از این جهت، شرع و هم عرف، آن را مذموم، دانسته اند.

گران فروشی در تمام طول سال، به ویژه در ایام خاص، اجناس خاص، مطرح است؛ مانند: شب یلدا، شب عید، تعطیلات. به طور کلی، وقتی که خریدار، اشتیاق زیادی به خرید جنس دارد یا آن جنس در بازار کم یاب شده و خریدار مجبور است آن را تهیه کند و فروشنده نیز از احتیاج خریدار باخبر است و آن را با قیمت بالاتر از حد متعارف می فروشد، از این کار به گران فروشی یا بی انصافی تعبیر می شود که در قرآن کریم و دین اسلام، بسیار مذمت شده است.

درروایتی امام صادق(علیه السّلام) می فرماید:

ص: ۹۱

۱- همان، ج۱۰۳، ص ۱۰۰.

«نیرنگ زدن به مؤمن، حرام است و نیرنگ زدن کسی که در قیمت کالا (و سالم بودن جنس) به فروشنده اعتماد کرده، حرام است».(۱)

یکی از مواردی که به وسیلهٔ آن نیرنگ زدن به شخص محقق می شود، همان گران فروشی است.

حکم و آثار گران فروشی

از نظر فقهی، سود گرفتن در فروش کالاـ حد معینی ندارد. بنابراین، تا وقتی که به حد اجحاف، ظلم و بی انصافی نرسد و برخلاف مقررات دولت اسلامی نباشد، اشکالی ندارد؛ ولی اگر از این حدود متعارف بالاتر رفت و برخلاف مقررات دولت شد، گران فروشی می شود، و فریب دادن خریدار در قیمت است.

سؤال:حکم شرعی گران فروشی چیست؟

جواب:اگر گران فروشی به حد اجحاف به مشتری برسد و یا خلاف مقررات دولت اسلامی باشد، جایز نیست.(۲)

دقت در وقت معامله

یکی از مسائلی که باید در معامله کردن رعایت شود،

۱- اصول کافی، ج ۶، ص ۱۵۳.

۲- امام خمینی، استفتائات، ج۲، ص۶۲.

تعیین دقیق امور مربوط به خرید و فروش است. این کار از نزاع و اختلاف بعد از معامله جلوگیری می کند. مشتری می تواند با اجازهٔ فروشنده، هر جنسی را که می خواهد بخرد، امتحان و آزمایش کند؛ تا مورد ضرر و زیان قرار نگیرد. آزمایش هر جنس به حسب خودش می باشد؛ به طور مثال، جنس بوییدنی را بو می کنند، جنس خوردنی را با خوردن و جنس صوتی و تصویری را با شنیدن و دیدن، امتحان می کنند. و یا خصوصیات و اوصاف جنس بیان می شود تا اگر اختلاف پیش آمد، خریدار، حق برگرداندن یا گرفتن تفاوت قیمت را داشته باشد.

امام صادق(علیه السّلام) می فرماید: مردی نزد رسول خدا(صلّی الله علیه و آله وسلم) از فروشنده ای شکایت کرد. آن حضرت در جواب فرمود: «در موقع خرید، دقت کنید؛ سپس بخرید».(۱) شاید توصیهٔ امام، اشاره به این باشد که هنگام خرید، باید تمام جوانب جنس را بررسی کنید و با چشم باز خرید کنید؛ تا بعد از خرید جنس، اختلافی پیش نیاید.

ویژگی های یک فروشنده موفق

آنچه که فروشنده موفق را از دیگر فروشندگان متمایز

ص: ۹۳

۱- اصول کافی، ج۵، ۱۶۸.

می کند، چیست؟

موفق ترین فروشندگان دارای ویژگی های ذیل هستند:

۱. استقامت؛ یک تجارت موفق به پایداری زیادی نیاز دارد. موانعی همچون ملزومات کار، از دور نمودار می شوند و نحوهٔ برخورد با این موانع، سطح موفقیت شما را تعیین می کند. در هر عرصه ای، موفق ترین افراد، کسانی هستند که روش روبه رو شدن با موانع را از قبل آموخته اند و در جست وجوی راه حل های جدید هستند.

۲. فروشندگان موفق برای دست یابی به هدف، جدی هستند. آن ها می دانند چه می خواهند و برای دست یابی به آن، نقشه می کشند و هر روز بر آن مبنا پیش می رود.

۳. فروشندگان زبده از کیفیت کار می پرسند. بهترین فروشندگان، از مشتری هایشان پرسش می کنند؛ تا کاملا مشخص شود به چه چیزی احتیاج دارند. آنان می دانند که موثرترین روش ارائه محصول یا خدمات، فهمیدن اهداف مشتریان است. از این طریق فرصت می یابند که دربارهٔ ویژگی ها و فواید محصولات و خدماتشان که بیشترین ارتباط را با مشتری دارد، به طور موثری بحث و گفت وگو کنند.

۴. فروشندگان موفق گوش می دهند؛ اکثر فروشندگان، سوالی را از مشتری می پرسند و یا به جای این که منتظر جواب

باشند، به صحبتشان ادامه می دهند؛ اما فروشندگان ماهر به مشتری ها فرصت می دهند تا هرچه لازم است فروشنده بداند، بگویند. این فروشندگان آموخته اند که سکوت، طلاست.

۵. فروشندگان موفق بیشتر در دسترس مشتری هایشان هستند. آن ها می دانند که ارتباط دائمی با مشتریان به نگه داشتن آن ها کمک می کند. بنابراین، تماس های متنوعی با آن ها برقرار می کنند. آن ها کارت تشکر، تولدت مبارک، و کارت تبریک سال نو برای مشتریان می فرستند و زمان بندی و قانونمندی جهت «دردسترس بودن» را اعلام می دارند. ریزقیمت ها را برای مشتری شان ارسال می کنند و پیوسته مراقبند راه های جدیدی را ایجاد کنند؛ تا نامشان در ذهن مشتری حفظ شود.

توصیه هایی برای خرید کفش

اشاره

خرید کفش راحت و شیک، یکی از دغدغه هایی است که هر شخص تا اندازهای با آن روبروست. برای خرید کفش به این توصیه ها توجه کنید:

۱. هنگام خرید کفش، حتما جوراب به پا داشته باشید؛ تا اندازهٔ مناسبی را انتخاب کنید.

ص: ۹۵

۲. برای خرید صندل، مدل هایی را انتخاب کنید که کف آن ها لیز نباشد. همچنین سطح تماس پا با صندل نیز نباید طوری باشد که صندل از پا در بیاید.

۳. برای این که مطمئن شوید کفش شما اندازه است، پای خود را به جلوی کفش بچسبانید و انگشت خود را در انتهای کفش قرار دهید؛ در این صورت، فاصله ای به اندازه یک بند انگشت، مناسب خواهد بود.

۴. کفش باید از همان ابتدا در پای شما راحت باشد؛ نه این که منتظر بمانید تا کم کم جا باز کند.

۵. کفش های پلاستیکی، نه برای کودکان و نه برای بزرگسالان، چندان مناسب نیستند؛ زیرا پا در این کفش ها عرق می کند و ممکن است دچار عفونت های قارچی شود. اگر از این کفش ها استفاده می کنید، جوراب را فراموش نکنید.

۶. بهترین زمان خرید کفش، هنگام غروب است؛ زیرا در ساعات آغازین روز، پاها اندازهٔ کوچک تری دارند.

۷.ناخن های پای تان را کوتاه کرده، یا در حدی نگه دارید که می خواهید همیشه در آن حد باشند.

۸. کفی داخل کفش را با انگشتان دست فشار دهید؛ تا ببینید برای کف پای شما مناسب است یا نه. همچنین به

قوس مناسب آن برای کف پای تان دقت کنید.

۹. موقع خرید، دقت کنید که پای شما در کفش، راحت باشد و فشاری بر انگشت شست پای شما وارد نکند.

۱۰. فقط به رنگ و مدل کفش نگاه نکنید و تنها دنبال مُد نباشید؛ بلکه کفشی را انتخاب کنید که کاملا راحت و مناسب پای شما باشد؛ زیرا سلامتی پاهای شما به کفش شما نیز بستگی دارد و سلامت پاها بر سلامت تمام بدن، موثر است.(۱)

دقت در اندازهٔ کفش

اندازه پای افراد با افزایش سن، کم و زیاد شدن وزن و حتی بارداری، تغییر می کند. از این رو، ملاک قرار دادن اندازه های قبلی در انتخاب آن کفش کار صحیحی نیست.

در بیشتر افراد اندازهٔ یکی از پاها، بزرگ تر از دیگری است. این افراد در انتخاب کفش، بایند پای بزرگ تر را ملاک قرار دهند.

راه رفتن با کفش در همان زمان خرید، بسیار مهم است. اگر کفش بند دارد، باید بندهای آن را بست و با آن چند قدم راه رفت.

کفش مناسب، کفشی است که انگشت شست پا،

۱- /www.existshoes.ir

به راحتی در آن حرکت کند و بین انگشت شست و لبه جلویی کفش، حدود نیم تا یک سانتی متر فاصله باشد.

عوارض کفش نامناسب در کودکی

انسان ها همواره باید کارهای خود را با علم و آگاهی انجام دهند و اگر در مواردی بدون علم و داشتن آگاهی، کاری را انجام دهند، شاید ضررهایی به جسم یا روح آن ها وارد شود. در هر کاری، باید مشورت کرد و بهترین تصمیم را گرفت. یکی از مواردی که شاید زیاد مهم به نظر نرسد، انتخاب کفش مناسب است. اگر این امر به خوبی انجام نشود، موجب ضررهایی در زندگی می شود. بنابراین در انتخاب و پوشیدن کفش به امور زیر توجه کنید:

۱. پوشیدن کفش های نامناسب در کودکی که امروزه شکل های فانتزی آن بسیار رایج است، باعث بروز مشکل صافی کف پا و در نتیجه پادرد و کمر درد می شود. دکتر علی رضا ابراهیم زاده در همایش بازآموزی شناخت بیماری های استخوانی در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان گفت: کودکان به دلیل نرمی و انعطاف مفاصل و استخوان ها، درصورت درست انتخاب نکردن کفش، دچار تغییر ساختار در مچ و کف پا می شوند.

۲. کفش کودک باید از حداقل پاشنه، بند و دیواره های

ص: ۹۸

محکم برخوردار باشد؛ تا پا را محکم نگه دارد. والدین باید از خرید کفش های پلاستیکی که باعث بروز حساسیت پوستی می شود، خود داری کنند. پا، قلب دوم انسان است. از این رو، کفش های پاشنه بلند و بسیار نوک تیز رایج شده، باعث ایجاد و تشدید عارضهٔ قوز شست پا و نیز سوزش چشم و کمردرد می شوند.

۳. عامل وراثت، مهم ترین عامل عارضهٔ قوز شصت پا می باشد، اما استفاده از کفش های نامناسب، علاوه بر تشدید آن، می تواند در بروز این عارضه نیز تأثیرگذار باشد. بیماری های سیستم عصبی، مثل فلج مغزی و ضربه به شست پا نیز می تواند عامل ایجاد قوز شست پا باشد. افرادی که به هر دلیل یک اندام تحتانی بلندتر دارند،احتمال پیدایش این عارضه در پای آن ها بیشتر است.

۴. درد ناحیهٔ پنجهٔ پا به علت انتقال وزن پا از ناحیه شست به دیگر انگشتان، التهاب و برجسته شدن استخوان شست پا و تراکم انگشتان درون کفش، به ویژه در کفش های نوک تیز از دلایل مراجعه افراد به پزشک است.

۵. دلیل دیگر مراجعه بیماران، تغییر شکل شست پا و دیگر انگشتان است که این امر به تنهایی، شرط کامل برای جراحی نیست و می توان با استفاده از کفش های طبی

ص: ۹۹

و ورزشی، آن را درمان کرد. افراد مبتلا به این عارضه برای پیش گیری،باید از راه رفتن و ایستادن زیاد، خودداری و از کفش های پنجه پهن و پاشنه کوتاه، استفاده کنند.

خصوصیات کفش استاندارد

اشاره

دقت در انتخاب کفش و رعایت اصول استاندارد در تولید آن، یکی از ضروری ترین نیازها برای حفظ سلامت افراد است.

اغلب مردم در انتخاب کفش به زیبایی و رنگ و طرح آن دقت می کنند؛ نه به استاندارد بودن آن و این مسئله، باعث به خطر افتادن سلامتی افراد در درازمدت می شود. انتخاب کفش در مرحلهٔ اول، باید براساس نوع استفاده از آن صورت گیرد. همان طور که زمستان، کفش مخصوص خودش را می خواهد، تابستان نیز کفش مخصوص همین فصل را می خواهد.

کفش استاندارد چه نوع کفشی است؟

یک کفش استاندارد، سه ویژگی بارز دارد که عبارتند از:

۱. جنس خوب.

۲. پاشنه و قالب مناسب.

۳. پنجهٔ استاندارد.

ص: ۱۰۰

رویهٔ کفش

رویه های بیشتر کفش های موجود در بازار، از دو جنس مختلف ساخته شـده انـد؛ یا رویه ای از چرم طبیعی دارند و یا از چرم مصـنوعی تهیه می شونـد. چرم طبیعی، به علت دارا بودن منافذ طبیعی در بافتش، امکان تبادل هوا میان بیرون و داخل کفش را فراهم می کند و باعث تنفس پا می شود.

زیرهٔ کفش

ارتفاع زیرهٔ کفش با کسـر ارتفای سینهٔ زیره کفش، باید به ۲ و نیم سانتی متر برسد. این پاشـنه از این جهت لازم است که بدن نسبت به زمین، زاویه قائمه بشود؛ تا فشار کمتری به کمر وارد شود.

ظاهر این زیره ها تو پر بوده، و در حالت خم کردن، انعطاف بیشتری دارند.

پنجه کفش

توجه به استانداردهای پنجهٔ کفش نیز در انتخاب آن بسیار مهم است.

از نظر قالب بندی، فضای پنجهٔ کفش باید طوری باشد که به انگشت های پا فشار وارد نکند.

کفشی که پنجه آن ها تیز است، باعث می شوند که انگشت های پا روی هم بیفتند.

ص: ۱۰۱

این کفش ها، انگشتان پا را تحت فشار قرار داده، آن ها را بدشکل می کنند.

این مسئله در خانم ها شایع تر است؛ به طوری که انحراف شست پا در خانم ها، نُه برابر آقایان است.

جلوی کفش نیز باید به گونه ای باشد که انگشتان پنجهٔ پا از هم باز بشود.

تنه کفش

تنه کفش که در واقع چارچوب روی کفش است و دور پا را در بر می گیرد، بایـد به راحتی در برابر فشارهای وارده، مقاومت کند و شرایط آناتومیکی پا را حفظ کند.

کفش های پاشنه دار

یکی دیگر از نکات بسیار مهم در انتخاب کفش، پاشنه دار بودن آن است. این نکته در خانم ها مصداق بیشتری دارد.

کفش های پاشـنه تخت، چون حالت ضـربه گیری در پاشـنه ندارنـد؛ هنگام راه رفتن، باعث درد پاشـنه می شوند. بنابرین، بهتر است که کفش، پاشنه داشته باشد؛ اما کفش های پاشنه بلند هم به طریق دیگری سبب آزار و درد پا می شوند.

زنان ده برابر مردان از درد پا شکایت دارند و دلیل آن نیز

ص: ۱۰۲

پوشیدن کفش هایی با پاشنۀ بسیار بلند و با پنجۀ تیز است که به انگشتان پا فشار می آورند.

پاشنۀ کفش خانم ها نباید بلندتر از سه سانت باشد؛ زیرا هر چه پاشنۀ کفش بلندتر باشد، فشار وارده بر کف پا بیشتر می شود و این فشار به جلوی پا و در نتیجه به پنجه ها منتقل شده، باعث آسیب رسیدن به انگشتان می شود.

پوشیدن کفش های پاشنه بلند و غیر استاندارد، موجب انحراف انگشت شست پا، میخچه، تاول و خمیدگی انگشتان، دردهای مزمن کمر، درد مفاصل، زانو و پاشنه و خستگی های زودرس می شود

پا هنگام حرکت، باید در یک حالت ثابت بماند و در کفش هایی که پشت باز هستند هنگام حرکت، یک انرژی صرف بیرون نیفتادن آن ها از پا می شود و در نتیجه این کفش ها باعث خستگی بی مورد می شوند.

بنابراین اگر قصد پیاده روی های طولانی تر از ۲۰ دقیقه را دارید، به هیچ وجه صندل(کفش بدون پاشنه) نپوشید.(۱)

عوارض کفش نامناسب

پاها یکی از حیاتی ترین اعضای بدن انسان هستند و همین پاها نشانۀ سلامت تمام بدن می باشند، به طوری که

۱- کفش اگزیست(www.existshoes.ir/).

گاهی با مشاهدهٔ کوچک ترین علامتی روی آن ها، می توان به وجود مشکلی در بدن پی برد.

تغییرات دمای پا، زخم ها و رنگ های مختلف ایجاد شده روی پا، می تواند بیان گر شرایط درونی بدن و کیفیت سلامت افراد باشد. بنابراین، هرگز از ظاهر و سلامت پاهای خود غافل نشوید و بهداشت آن ها را به خوبی حفظ کنید.(۱)

اصول اولیه شناخت پا و بهداشت آن

پا، یکی از اعضای حساسی است که تمام فشار و سنگینی وزن بدن روی آن قرار می گیرد و با چیزهای مختلفی تماس پیدا می کند. از این رو، ضخامت لایه های کف پا تقریباً سه برابر لایه های دیگر قسمت های پوست است.

همیشه پیش گیری بهتر از درمان است. ما باید کاری کنیم که دچار عارضه ای در پا نشویم و مشکلی برای کف پا و انگشتان ما به وجود نیاید. یکی از راه های نگه داری از پوست کف پا، پوشیدن یک کفش راحت و استاندارد است. اگر کفش تنگ باشد، راه رفتن مشکل می شود و پا دچار تورم و درد و قرمزی می شود. کفش های غیر استانداردی هستند که باعث عرق کردن پا می شوند. گاهی

۱- کفش اگزیست (www.existshoes.ir).

ممکن است کفی به کار رفته کفش، غیر استاندارد باشد و در نتیجه، در درازمدت، باعث سرطان های مختلفی در پوست شود.

یکی از عوارضی که از پوشیدن کفش های تنگ پیدا می شود، پیدایش میخچه روی برجستگی های انگشتان، کف پا و سینه پا می باشد. میخچه، عارضه ای دردناک است و فوق العاده باعث آزار بیمار می شود. میخچه، یکی از آفاتی است که معمولاً درمان پذیر نیست و بعد از جراحی، دوباره عود می کند.

عارضهٔ دیگری که از پوشیدن کفش تنگ به وجود می آید، زگیل است که در کف پا پیدا ایجاد می شود. زگیل، یک ویروس و یک عامل انتقالی است؛ یعنی از شخصی به شخص دیگر منتقل می شود.

بنابراین اگر کفشتان مناسب باشد و عرق نکند و روزی یک بار پا و بین انگشتان پا را بشویید، دیگر هیچ کدام از این عوارض پیدا نمی شود. وقتی پاها قارچ پیدا می کنند، معمولاً خارش زیادی دارند که برای بیمار، آزار دهنده است. از این رو، وقتی قارچ پیدا شد، کفش ها را باید مرتباً بشویید و آن ها را در آفتاب بگذارد و این، موجب خرابی کفش می شود.(۱)

ص: ۱۰۵

۱- کفش اکزیست (www.existshoes.ir).

فصل چهارم :مصرف کنندگان کیف و کفش

رعایت بهداشت و نظافت کفش ها برای ورود به مسجد

یکی از مسایلی که هنگام ورود به مسجد، باید رعایت شود،حفظ پاکیزگی مسجد است. پیامبر اکرم(صلّی الله علیه و آله وسلم) فرمود: «تعاهدوا نعالکم عند ابواب مساجدکم؛(۱) کفش هایتان را کنار درهای مسجد، بازرسی کنید».

اگر مسجدی، کفش داری دارد اولین عمل هنگام ورود به مسجد، آن است که کفش های مان را به کفشداری بسپاریم؛ اما در برخی مساجد برای حفظ کفش از کیسه های

۱- وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۵۰۴.

پارچه ای برای همراه بردن کفش استفاده می کنند. از این رو، این کیسه ها باید هر چند وقت یک بار شسته شوند.

نماز و مسح کشیدن با کفش

در برخی روایات به خواندن نماز با نعلین، سفارش شده؛ «فصلّ فی نعلیک»!..(۱) همچنین ائمّه(علیهم السّلام) در حال نماز با نعلین دیده شده اند.(۲)منظور از این نعلین چیست و چه ویژگی ها یا شروطی باید داشته باشد و در چه صورت و با خصوصیّاتی نماز با نعلین یا کفش باطل است؟

در روایات پیرامون نماز خواندن با نعلین و مسح کشیدن بر روی نعلین، چنین آمده است:

۱. امام صادق(علیه السّلام): «زمانی که نماز می گزاری، اگر نعلین تو پاک باشد، با نعلین نماز بخوان که این گونه نماز گزاردن، از سنت است».(۳)

۲. راوی: بارها امام صادق(علیه السّلام) را دیدم که با نعلین نماز

۱- المعتبر فی شرح المختصر، ج۲ ، ص ۱۴.

۲- بحارالانوار، ج ۸۰، ص ۲۷۵.

۳- طوسی، تهذیب الأحکام، ج ۲، ص ۲۳۴،

می گزارد ....(۱)

۳. راوی: «امام رضا(علیه السّلام) را دیدم که در بالای قبر پیامبر(صلّی الله علیه و آله وسلم) شش یا هشت رکعت (سه یا چهار نماز دو رکعتی) با نعلین خود خواند».(۲)

۴. «امام باقر(علیه السّلام): علی(علیه السّلام) وضو می گرفت؛ پس صورت و دست هایش را شست و بعد بر سر و بر نعلین خود مسح کشیدو دست خود را به زیر بندها نمی برد».(۳)

از آن جا که برخی از این روایات صحیح و قابل استناد می باشند،(۴)

فقها این روایات را پذیرفته اند و نعلین در روایت را به نعلین عربی حمل کرده اند. بنابر این، نماز خواندن با نعلین عربی را جایز دانسته اند. «نماز خواندن با نعلین عربی، مستحب است و این، فتوای علمای شیعه است؛ چنان که از امام باقر(علیه السّلام)، چنین روایت شده است:

۱- وسائل الشیعه، ج ۴، ص ۴۲۵.

۲- صدوق، عیون أخبار الرضا(علیه السّلام)، ج ۲، ص ۱۷.

۳- الکافی، ج ۳، ص ۳۱.

۴- اردبیلی، مجمع الفائده و البرهان فی شرح إرشاد الأذهان، ج ۲، ص ۱۰۱ و ۸۳۳.

«إذا صليت فصل فی نعليک...».(۱)

همچنین مسح بر روی نعل عربی نیز جایز دانسته شده است.(۲)

سؤال:نعلین عربی چیست که نماز با آن و مسح بر آن بدون اشکال است.؟

جواب:نعلین عربی چیزی شبیه صندل انگشتی بوده، اما نوک آن پایین تر است؛ یعنی بالا و جلوی پا باز است و تنها کف پا را می پوشاند.(۳)

و یک بند از کف کفش از لای شست پا بیرون آمده و به بندی که بالای برآمدگی روی پا است، وصل می شود و آن بند مفصلی از دو طرف به کف نعلین اتّصال دارد و ساده ترین نوع دمپایی بوده است و در این صورت، دست زیر بند بردن برای مسح پا، لزومی ندارد.(۴)

با این تعریف، مشخص می شود که احکام صادره از فقها، کاملا منطبق بر روایات بوده است؛ زیرا فقها از پوشیدن چیزی که هنگام سجده مانع از رسیدن نوک انگشتان به زمین است منع کرده اند. «اگر کفش در پای نمازگزار باشد و ساق را پوشیده باشد و سر انگشت شست در حال سجده

۱- المعتبر فی شرح المختصر، ج ۲، ص ۹۴.
۲- طوسی، المبسوط فی فقه الإمامیه، ج ۱، ص ۲۲.
۳- طریحی، مجمع البحرین، ج ۴، ص ۳۵۳.
۴- صدوق، من لا یحضره الفقیه، ج ۱، ص ۶۴.

در زمین قرار گیرد، ضرر ندارد».(۱)

بنابراین، اگر کفشی باشد که مانع رسیدن نوک انگشت به زمین شود، نمی توان با آن نماز خواند؛ ولی اگر چیزی مانند نعل عربی، مانع رسیدن نوک انگشت به زمین نشود، اشکالی در آن نیست و می توان با آن نماز خواند و این، معنای روایات است.(۲)

با این توضیح مشخص می شود که شخص می تواند با وجود این دمپایی، وضو نیز بگیرد؛ زیرا با پوشیدن این دمپایی، تمام سطح پا که برای وضو، مسح آن واجب است، آزاد است و هیچ مانعی در این مسح، وجود ندارد.

آداب انتخاب و پوشیدن کفش

الف. آداب انتخاب کفش

۱. اصل پوشیدن کفش در دین اسلام مورد توجّه قرار گرفته است. امام باقر(علیه السّلام) می فرماید: «پوشیدن خُف (نوعی کفش راحتی)، نیروی چشم را افزایش می دهد».(۳)

۱- صراط النجاه (المحشی)، ص ۱۰۳.

۲- اشتهاردی، مدارک العروه، ج ۱۳، ص ۴۰۸.

۳- ثواب الاعمال و عقاب الاعمال، ص ۲۵.

امام صادق(علیه السّلام) می فرماید: «مداومت بر پوشیدن خُف، آدمی را از ابتلا به بیماری جذام، دور می دارد».(۱) «خُف» در لغت، به معنای هر پاپوشی است که روی دو قدم را بپوشاند؛ چه ساق داشته باشد و چه نداشته باشد؛(۲)

در مقابل نعلین(۳)

که همهٔ روی پا را نمی پوشاند و گفته شده که خُف، بزرگ تر از نعلین است.(۴)

۲. امام علی(علیه السّلام) دربارهٔ اهمیت کفش به یاران خود فرمود: «کفش خوب، حافظ بدن و کمک بر نماز و پاکیزگی است».(۵)

۳. امام علی(علیه السّلام) از پوشیدن کفشی که دارای استحکام کافی نیست، منع فرمود.(۶)

امام حسین علیه السلام میفرماید:

ص: ۱۱۱

۱- همان.

۲- مجمع البحرین، ج ۵، ص ۴۹.

۳- در لغت تعبیر به «نعل» و «حذاء» شده است؛ (جوهری، الصحاح، تاج اللغه و صحاح العربیه، ج ۵، ص ۱۸۳۱.

۴- معجم مقائیس اللغه، ج ۲، ص ۱۵۴.

۵- الکافی، ج ۲، ص ۴۶۲.

۶- همان، ج ۶، ص ۴۶۳.

رسول خـدا(صلّی الله علیه و آله وسـلم) به من فرمودنـد: فرزندم! کفش خوب به پا کن زیرا همان گونه که خلخال زینت زنان است، کفش خوب نیز برای مردان، زینت است.

امام صادق(علیه السّلام) نسبت به پوشیدن کفش زرد رنگ،(۱) و سفید رنگ، سفارش کرد.(۲)

دربارهٔ پوشیدن کفش سیاه دو دسته روایات بیان شده، در برخی روایات توصیه شده که کفش سیاه نپوشید(۳)

و در روایت دیگری بیان شده که پوشیدن کفش سیاه، اشکالی ندارد.(۴)

شاید نهی از پوشیدن کفش سیاه شده به این علت باشدکه کفش سیاه، پوشش گردنکشان بوده و مخصوص زمان خاصی بوده است و اکنون که دیگر این ویژگی وجود نـدارد و این نوع از کفش ها همگانی شده اند دیگر کراهتی در پوشـیدن آن نیست. به هر حـال چنین احـادیثی مربوط به حوزهٔ مسـتحبات است و انجـام نـدادن مسـتحبات، مخالفت با دین به حساب نمی آیـد. از سوی دیگر نیز دلیلی نـداریم که این گونه احـادیث را رد کنیم. بنـابراین، تنها به این دلیل که این حـدیث با سـلیقهٔ شخصـی ما سازگار نیست،

۱- ثواب الاعمال و عقاب الاعمال، ص ۲۴ و ۲۵.

۲- همان، ص ۲۴.

۳- اصول کافی، ج ۶، ص ۴۵۶.

۴- الکافی، ج ۳، ص ۴۰۳.

نمی توانیم آن را جعلی بدانیم و بگوییم امامان معصوم(علیهم السّلام) چنین سخنی نفرموده اند.

یکی از امور مستحبی که به قضات توصیه شده این است که موقع قضاوت، کفش راحت بپوشد.

ب. آداب پوشیدن کفش

اشاره

۱. کفش به صورت خوب و نیکو بپوشید.(۱)

۲. کفش را، به صورت ایستاده نپوشید.(۲)

۳. از راه رفتن با یک لنگهٔ کفش پرهیز کنید.(۳)

۴. در پوشیدن کفش، پای راست را مقدم کنید و در بیرون آوردن، پای چپ را.(۴)

۵. برای پوشیدن کفش، این دعا را بخوانید: «بِسمِ الله، اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ وَطِّئْ قَدَمَیَّ فِی الدُّنْیَا وَ الْآخِرَهِ وَ ثَبِّتْهُمَا عَلَی الصِّرَاطِ الْمُسْتَقِیمِ یَوْمَ تَزِلُّ فِیهِ الْأَقْدَام؛ به نام خدا. خدایا بر محمّد و آل محمّد، درود فرست و قدم مرا در دنیا و آخرت، هموار گردان و در روزی که قدم ها لغزش پیدا می کنند،

۱- من لا یحضره الفقیه، ج ۳، ص ۵۵۵.

۲- الخصال، ج ۲، ص ۵۲۱.

۳- الکافی، ج ۶، ص ۵۳۴.

۴- طبرسی، الآداب الدینیه للخزانه المعینیه، ترجمهٔ احمد عابدی، ص ۶۰،

قدم های مرا بر صراط مستقیم، ثابت نگه دار».

۶. برای در آوردن کفش از پا این دعا را بخوانید: «اَلحَمدُ لِلّهِ الَّذِی رَزَقَنِی مَا اَوقِی بِهِ قَدَمَی مِنَ الاَذَی، أللّهُمَّ ثَبِّتهُمَا عَلَی صِرَاطِکَ المُستَقِیمِ، یَومَ تَزِلُّ فِیهِ الأقدَامِ، وَ لا تَزِلُّهُمَا عَنِ الصِّرَاطِ المُسَوّی؛(۱)

سپاس خدای را که کفشی را به من ارزانی داشت؛ تا پای خود را از اذیت شدن، حفظ کنم. خداوندا! روزی که قدم ها لغزش پیدا می کنند، قدم های مرا بر صراط مستقیم، ثابت نگه دار و آن ها را از راه مستقیم، نلغزان».

حکم پوشیدن دمپایی جنس مخالف

به نظر اکثر مراجع پوشیدن دمپایی زنان برای مردان و برعکس اگر باعث مفسده نشود، اشکال ندارد؛(۲)

اما امام خمینی و آیت الله بهجت، پوشیدن دمپایی مختص به زن یا مرد را برای جنس مخالف، بنابر احتیاط واجب، جایز

۱- همان.

۲- آیت الله خامنه ای، اجوبه الاستفتاءات، س ۱۳۶۸؛ آیت الله تبریزی، صراطالنجاه، ج ۳، سوال ۷۸۱؛ آیت الله وحید، توضیح المسائل، مسئلۀ ۸۵۲؛ آیت الله صافی، جامع الاحکام، ج ۲، ۱۶۸۸؛ آیت الله مکارم، استفتاءات، ج ۱، سوال ۱۳۸ و ج ۲، سوال ۱۵۹ و آیات عظام، فاضل و سیستانی و نوری، توضیح المسائل مراجع، مسئلۀ۸۴۶.

نمی دانند.(۱)

پوشیدن دمپایی هایی که معمولاً هم مردان و هم زنان از آن ها استفاده می کنند، برای هر یک از آن ها اشکالی ندارد؛ اگر چه نام آن ها دمپایی زنانه یا مردانه باشد. اما اگر دمپایی از نوعی است که عرفاً مخصوص زنان است، استفاده از آن برای مردان، حتی برای یک لحظه مثلاً آوردن چیزی از آشپزخانه نیز جایز نیست.(۲)

بنابراین اگر در موردی پوشیدن دمپایی مخصوص به جنس مخالف، به عنوان زیّ و لباس قرار گیرد (مانند پوشیدن آن در بیرون از منزل)، در این صورت، پوشیدن آن اشکال دارد.(۳)

حکم عرق پا در پوتین های غیر اسلامی

سؤال:اخیرا ارتش جمهوری اسلامی ایران اقدام به خرید پوتین های چرمی از بعضی کشورهای غیر اسلامی نموده است و پای انسان در این پوتین ها عرق می کند؛ آیا این عرق نجس است؟ نماز خواندن در این، حال چه حکمی دارد؟

۱- آیت الله بهجت، توضیح المسائل، مسئلهٔ ۷۱۱؛ امام خمینی، استفتاءات، ج ۳، (سؤالات متفرقه)، س ۱۷۴.

۲- احکام روابط زن و مرد ص ۵۷ و ۵۸.

۳- سید مجتبی حسینی، رساله دانشجویی.

جواب:اگر احتمال بدهند که وارد کنندهٔ مسلمان احراز تذکیه حیوان را کرده و آن را در دسترس قرار داده، محکوم به طهارت است(۱)

حکم توپ های چرمی

سؤال:توپ های ورزشی چرمی که در بازار مسلمین فروخته می شوند یا توسط دولت اسلامی از خارج وارد می شوند و معمولًا از کشورهای غیراسلامی مانند چین، ژاپن، تایوان، آلمان و... وارد می شوند که ذبح در آن جاها غیر شرعی است، از حیث طهارت و نجاست چه حکمی دارند و بازی کردن با آن ها، با این که احتمال آلودگی به نجاست زیاد است، چه حکمی دارد؟

جواب:اگر از چرم حیوان است، بدون احراز ذبح شرعی، محکوم به نجاست است؛(۲)

اما اگر در بازار مسلمین تهیه شود و احتمال داشته باشد که احراز تذکیه حیوان را کرده اند، محکوم به طهارت است و بازی کردن با توپ نجس، مانع ندارد و در صورتی که یقین به ملاقات چرم نجس با بدن یا لباس- با رطوبت سرایت کننده پیدا شود- باید برای عملی که مشروط به طهارت است، آن را تطهیر کرد.

۱- امام خمینی، استفتاءات، ج ۱، ص ۹۹.

۲- آیت الله بهجت، استفتاءات، ج ۱، ص ۹۶.

سؤال:آیا پوست مار و اشیایی که از پوست مار درست می شوند، نجس می باشند؟

جواب:نجس نیست.(۱)

سؤال:کیفیت پاک شدن چرم و چوب نجس با فرض عدم استحاله را بیان فرمائید.

جواب:به وسیلهٔ آب ظاهر، چرم متنجس و چوب، پاک می شود(۲)

نوع کفش

اشاره

در تعالیم اسلامی به انتخاب کفش راحت و مناسب، اهمیت داده شده و کفش راحت یکی از عوامل مؤثر در سلامتی بدن شمرده شده است. از اینرو، رسولخدا(صلّی الله علیه و آله وسلم) نسبت به خرید کفش مناسب تأکید کرده و فرموده است: «هر کس کفشی میخرد، باید کفش خوب بخرد».(۳)

براساس همین رویکرد، در تعالیم اسلام نسبت به راحت بودن کفش توصیه شده، زیرا استفاده از کفشهای تنگ که امروزه در کشور ما نیز رواج دارند و افراد زیادی از آن استفاده میکنند، از نظر سلامت و بهداشت، به هیچ عنوان

۱- آیت الله مکارم، استفتاءات جدید، ج ۲، ص ۳۴.
۲- آیت الله صافی، جامع الأحکام، ج ۱، ص ۳۰.
۳- مشکاه الأنوار فی غرر الأخبار، ص ۲۶۳.

مناسب نمی باشند؛ زیرا موجب فشردگی انگشتان پا شده، در نتیجه، باعث فرو رفتن ناخن در گوشت و ایجاد عفونت و عوارض دیگری میشوند و حتّی ممکن است انگشتان پا به مرور زمان و در نتیجهٔ فشار وارده، روی هم قرار گرفته، از حالت طبیعی خارج شوند(۱)

پوشیدن کفشهای راحت از سنتهای ثابت معصومین(علیهم السّلام) بوده است. یکی از یاران امام صادق(علیه السّلام) که به کفشدوزی اشتغال داشت، می گوید: «برای امام صادق(علیه السّلام) مطابق نمونه ای که فرستاده بود، نعلینی دوختم و آن نمونه، ظریف و کمرویه بود».(۲)

در سیره پیامبر اسلام(صلّی الله علیه و آله وسلم) در مورد استفاده از کفش آمده است: «نعلین پیغمبر(صلّی الله علیه و آله وسلم) دو بند داشت که بین انگشتان قرار میگرفت و کمر نعلین باریک بود که به طرف پاشنه به طوری زیبا، باریک میشد و نوک تیز نبود»(۳)

۱- آیین بهزیستی در اسلام، ج۴، ص ۱۱۴.
۲- طبرسی، مکارم الأخلاق، ص۱۲۲.
۳- همان، ص ۳۷.

پاک شدن کف پا و ته کفش نجس

زمین با سه شرط زیر، کف پا و ته کفش نجس را پاک می کند:

اول آن که زمین پـاک باشـد. دوم آن که خشـک باشـد. سوم آن که اگر عین نجس مثـل خون و بول یا متنجس مثل گلی که نجس شده، در کف پا و ته کفش باشد، به واسـطهٔ راه رفتن یا مالیدن پا به زمین، برطرف شود و نیز زمین باید خاک یا سـنگ یـا آجر فرش و ماننـد اینهـا باشـد و با راه رفتن روی فرش و حصـیر و سبزه، کف پا و ته کفش نجس، پاک نمی شود و اگر به واسطهٔ غیر راه رفتن نجس شده باشد، پاک شدنش به واسطهٔ راه رفتن، اشکال دارد.(۱)

پـاک شـدن کف پـا و ته کفش نجس، به واسطهٔ راه رفتن روی آسـفالت و روی زمینی که با چوب فرش شـده، محل اشـکال است؛ بلکه پاک نشدن، اقوی است.(۲)

برای پاک شدن کف پا و ته کفش، بهتر است پانزده قدم

ص: ۱۱۹

۱- توضیح المسائل مراجع، مسئلهٔ۱۸۳.

۲- نظر آیت الله مکـارم: ولی با راه رفتن روی آسـفالت، پاک می شود؛ آیت الله زنجانی: کف پا و ته کفش، نجس به واسـطهٔ راه رفتن روی آن چه معمولاً با آن زمین را فرش می کننـد، مانند آسـفالت، پاک می شود؛ ولی پاک شدن کف پا و ته کفش به وسیله چیزی که فرش کردن زمین با آن متعارف، نیست محل اشکال است (توضیح المسائل مراجع، مسئلهٔ ۱۸۴).

یا بیشتر راه بروند؛ اگر چه به کمتر از پانزده قدم یا مالیدن پا به زمین، نجاست برطرف شود.(۱)

لازم نیست کف پا و ته کفش نجس، تر باشد؛ بلکه اگر خشک هم باشد، به راه رفتن، پاک می شود.

بعد از آن که کف پا یا ته کفش نجس، به راه رفتن پاک شد، مقداری از اطراف آن هم که معمولاً به گِل آلوده می شود (اگر زمین یا خاک به آن اطراف برسد)، پاک می گردد.(۲)

کسی که با دست و زانو راه می رود، اگر کف دست یا زانوی او نجس شود، پاک شدن دست و زانوی او به وسیلهٔ راه رفتن، محل اشکال است و همچنین است ته عصا و ته پای مصنوعی و نعل چارپایان و چرخ اتومبیل و درشکه و مانند اینها.(۳)

۱- آیات عظام، سیستانی، وحید، نوری، مکارم، زنجانی: راه رفتن پانزده ذراع (از آرنج تا سر نوک انگشت وسط دست را ذراع گویند، که گفته شده است، در انسان های متوسط القامه، چیزی برابر۴۶ سانتی متر می باشد و ۱۵ زراع، تقریباً ۵/۷ متر می شود) کافی است (توضیح المسائل مراجع، مسئلهٔ ۱۸۵).

۲- توضیح المسائل مراجع، مسئلهٔ ۱۸۶.

۳- حضرات آیات، صافی، زنجانی و نوری: کسی که با دست و زانو راه می رود، اگر کف دست یا زانوی او نجس شود، با راه رفتن، پاک می گردد و اما پاک شدن ته عصا و ته پای مصنوعی و نعل چارپایان و چرخ اتومبیل و درشکه و مانند اینها، محل اشکال است (توضیح المسائل مراجع، مسئلهٔ ۱۸۸).

اگر بعـد از راه رفتن ذرّه هـای کوچکی از نجاست که دیـده نمی شود، در کف پـا یـا ته کفش بمانـد، بایـد آن ذرّه ها را هم برطرف کرد؛ ولی باقی بودن بو و رنگ، اشکال ندارد.(۱)

تـوی کفش و مقـداری از کـف پـا که به زمین نمی رسـد، به واسـطهٔ راه رفتن، پـاک نمی شود و پـاک شـدن کف جوراب به واسطه راه رفتن، محل اشکال است؛ ولی اگر کف جوراب از پوست باشد، به وسیلهٔ راه رفتن، پاک می شود.(۲)

نجس شدن دمپایی در دست شویی و سرایت آن

در خصوص نجس شدن دمپایی در دست شویی و سرایت آن، بیان دو نکتهٔ زیر لازم به نظر می رسد.

۱. شرع مقدس اسلام چیزی را نجس می داند که یقین به نجاست آن باشد؛(۳)

ولی اگر نسبت به نجاست چیزی شک

ص: ۱۲۱

۱- حضـرات آیـات، سیسـتانی، صـافی، زنجـانی و وحیـد: اگر بعـد از راه رفتن، بو یا رنگ یا ذره های کوچکی از نجاست که دیده نمی شود، در کف پا یا ته کفش بماند، اشکال ندارد؛ اگر چه احتیاط مستحبّ آن است که به قدری راه بروند که آن ها هم برطرف شوند (توضیح السمائل مراجع، مسئلهٔ ۱۸۹).

۲- حضـرات آیات، سیستانی، مکارم و نوری: مگر این که کف آن از چرم یا مانند آن باشد و راه رفتن با آن نیز متعارف باشد (توضیح المسائل مراجع، مسئلهٔ ۱۹۰).

۳- رساله مراجع، ج۱، ص ۸۵، مسئلهٔ ۱۲۱.

داشته باشیم، آن چیز، پاک است.(۱)

۲. اگر شی ای نجس شده باشد، تا مادامی که یقین به پاک شدنش نداشته باشیم، نجس است.

بنابراین، در نجاست پا یا دمپایی، اولاً باید یقین داشته باشیم که تمام کف پا یا حداقل زیر آن قسمتی که چیزی چسبیده است، نجس است و ثانیاً، یقین به پاک شدن آن نداشته باشیم.

با دمپایی به دست شویی رفتن و با همان دمپایی آمدن روی فرش، موجب نجاست فرش نمی شود؛ زیرا از نظر اسلام، اصل در همهٔ اشیا، طهارت و پاکی است؛ از جمله کف و محیط دست شویی و توالت؛ مگر این که نجاست آن ها ثابت شود و اگر انسان، شک کند که چیز پاکی نجس شده یا نه، پاک است و جست و جو و وارسی لازم نیست.

سؤال:من با دمپایی وارد دست شویی شدم و بعد از مدتی راه رفتن، روی فرشی رفتم؛ کف پایم خشک بود؛ ولی گردی که از راه رفتن روی کاشی های دست شویی در آن بود، روی فرش را گرفت؛ آیا فرش نجس شده است؟

جواب:صرف با دمپایی رفتن به دست شویی و با همان دمپایی آمدن روی فرش، موجب نجاست فرش نمی شود؛

۱- همان، ص ۸۷، مسئلهٔ ۱۲۳.

زیرا از نظر اسلام، اصل در همهٔ اشیاء طهارت و پاکی است؛ از جمله کف و محیط دست شویی و توالت؛ مگر این که نجاست آن ها ثابت شود و اگر انسان، شک کند که چیز پاکی نجس شده یا نه، پاک است و جست و جو و وارسی لازم نیست؛ بلی اگر یقین کنم که دمپایی یا کف پایم در دست شویی یا هر جای دیگر، در اثر تماس با عین نجاست، نجس شده است، با راه رفتن روی موزاییک یا کاشی یا فرش، پاک نمی شود؛ بلکه در صورتی که یکی از آن دو یا هر دو به نحوی تری و رطوبت داشته باشند که به دیگری سرایت کند، آن جا هم نجس می شود.(۱)

حکم استفاده از کفش چرمی

سؤال:کفش چرمی که از بازار اسلامی خریداری می شود، اما مارک تولید در کشورهای غیر اسلامی، مانند چین را دارد، آیا پاک است یا نجس؟ برخی می گویند: این چرم ها مصنوعی است؛ آیا فحص لازم است یا خیر؟

جواب:اگر احتمال دهد که حیوان ذبح اسلامی شده، پاک است و اگر یقین دارد که ذبح اسلامی نشده، محکوم به نجاست است و همچنین اگر در چرم بودن آن شک باشد،

۱- کتاب آموزش فقه، ص ۹۹، ۱۰۴، ۱۰۵و ۱۱۳.

پاک است و تحقیق، لازم نیست. (۱)

لباس شهرت و احکام پوشش

سؤال:معیار لباس شهرت چیست؟

جواب:لباس شهرت، لباسی است که پوشیدن آن برای شخص، به خاطر رنگ یا کیفیت دوخت یا مندرس بودن آن و علل دیگر، مناسب نیست؛ به طوری که اگر آن را در برابر مردم بپوشد، توجه آنان را به خود جلب نموده، انگشت نما

ص: ۱۲۴

۱- آیت الله مکارم شیرازی: پاک است. آیت الله سیستانی: اگر احتمال باشد که مصنوعی است یا از حیوانی است که ذبح اسلامی شده، پاک است. آیت الله صافی گلپایگانی: اگر چرم بودن آن مشکوک فیه باشد، محکوم به طهارت است و فحص، لازم نیست و اگر اطمینان به چرم بودن باشد و از بلاد کفر وارد شده باشد، محکوم به نجاست است (للگلبایگانی، مجمع المسائل، ج ۱، ص ۴۰). آیت الله نوری همدانی: (توضیح المسائل، ص ۴۰۷ و ۴۰۸، م ۲۰۵۸)؛ چرمی که از دست مسلمان در بازار اسلام گرفته شود، اشکال ندارد؛ ولی اگر انسان بداند که آن مسلمان آن را از دست کافر گرفته و تحقیق نکرده که از حیوانی است که به دستور شرع کشته شده یا نه، معاملهٔ آن، باطل و حرام و محکوم به نجاست است و اگر از دست مسلمان در بازار کفار گرفته شود، بنابر احتیاط لازم، معامله آن باطل است؛ مگر آن که مسلمان، با آن معامله پاک بودن کند و احتمال بدهیم که پاک بودن آن را به دست آورده است (توضیح المسائل، ص ۴۰۷ و ۴۰۸).

می شود.(۱)

حکم صدای کفش

سؤال:صدایی که هنگام راه رفتن زنان از برخورد کفش آنان با زمین ایجاد می شود، چه حکمی دارد؟

جواب:تا زمانی که باعث جلب توجه و ترتّب مفسده نشده است، فی نفسه اشکال ندارد.(۲)

سؤال:آیا پوشیدن کفش های صدادار، برای بانوان اشکال دارد؟

جواب:اکثر مراجع: اگر باعث جلب توجه مرد نامحرم و مفسده شود، پوشیدن آن اشکال دارد.(۳)

تذکر: «خودنمایی» به منظور به گناه انداختن دیگری، حرام است؛ به طور مثال، اگر خانمی به گونه ای کفش یا لباس بپوشد که نگاه نامحرم به او جلب شود یا به او میل پیدا کند، حرام است. پوشیدن کفش پاشنه بلند، به خودیِ خود، اشکال ندارد؛ ولی در صورتی که باعث جلب توجه

۱- اجوبهٔ الاستفتائات، سوال ۱۳۶۱.

۲- همان، سوال ۱۳۶۲.

۳- امام خمینی، استفتاءات، ج ۳، س ۶۶؛ آیت اللّه خامنه ای، اجوبه الاستفتاءات، س ۱۳۶۲؛ آیت اللّه مکارم، استفتاءات، ج ۲، س ۱۰۲۳ و دفتر تمام مراجع.

نامحرم شود و وسیله ای برای خودنمایی و به گناه انداختن دیگران باشد، حرام است.(۱)

حکم کفش سیاه و براق

سؤال:آیا پوشیدن کفش سیاه برّاق توسط زن مؤمن، جایز است؟

جواب:اشکال ندارد؛ مگر آن که رنگ و شکل آن، باعث جلب توجه نامحرم و یا انگشت نما شدن او شود.(۲)

تشبه به جنس مخالف

سؤال:آیا پوشیدن چیزی که مخصوص زنان است، توسط مردان و برعکس، در خانه بدون قصد تشبّه به جنس مخالف، جایز است؟

جواب:تا زمانی که آن را به عنوان لباس برای خود انتخاب نکرده باشند، اشکال ندارد.(۳)

نگاه کردن درون کیف دیگری

سؤال:اگر در کیف کسی باز باشد، نگاه ناخود آگاه

۱- سید محمد مسعود معصومی، احکام مجالس، میهمانی ها و رفت و آمدها، مسئلهٔ ۲۲۴.

۲- اجوبهٔ الاستفتائات، سوال ۱۳۶۵.

۳- همان، سوال ۱۳۶۸.

انسان به آن چه حکمی دارد؛ آیا باید از صاحب آن حلالیت طلبید؟

جواب:عیب جویی و تفحص از عیوب دیگران، در اسلام منع شده است؛ ولی کار شما چون ناخواسته و غیرعمد بوده است، اشکالی ندارد و طلب حلالیت، لازم نیست.(۱)

راه رفتن در جا پای سگ در زمین خیس

سؤال:آیا اگر پس از باران که زمین خیس است، سگی از خیابان یا پیاده رو رد شود و ما با کفش روی آن راه برویم، کفشمان نجس می شود؟

جواب:اگر آب باران یا آب دیگر، در گودالی جمع شود و کمتر از کر باشد، چنانچه بعد از قطع شدن باران، نجاست به آن برسد، نجس می شود.(۲)

بنابراین، چون سگ، نجس است اگر بعد قطع شدن باران، سطح خیس زمین (کوچه، خیابان، پیاده رو) با بدن سگ تماس پیدا کند، همان قسمت زمین، نجس خواهد شد و اگر کفش یا لباس یا بدن ما با آن قسمت زمین تماس پیدا کند آن هم نجس خواهد شد.

ص: ۱۲۷

۱- اسلام کویست. www.islamquest.net

۲- توضیح المسائل (المحشی للإمام الخمینی)، ج ۱، ص ۴۹، مسئلهٔ ۴۶.

البته اگر بر زمین خیس که با راه رفتن سگ نجس شده، آفتاب بتابد و با گرمای آفتاب خشک شود، پاک می شود(۱) که در این صورت، با راه رفتن روی آن، کف کفش، نجس نخواهد شد.

حکم عوض شدن کفش

اگر کفش او را ببرند و کفش دیگری به جای آن بگذارند، چنانچه بداند کفشی که مانده، مالِ کسی است که کفش او را برده، در صورتی که از پیدا شدن صاحبش مأیوس و یا برایش مشقت داشته باشد، می تواند آن را به جای کفش خودش بردارد؛ ولی اگر قیمت آن از کفش خودش بیشتر باشد، باید هر وقت صاحب آن پیدا شد، زیادی قیمت را به او بدهد و چنانچه از پیدا شدن او ناامید شود، باید با اجازهٔ حاکم شرع، زیادی قیمت را از طرف صاحبش صدقه بدهد. و اگر احتمال دهد کفشی که مانده، مالِ کسی نیست که کفش او را برده، باید با آن معامله مجهول المالک نماید؛ یعنی از صاحبش تفحّص کند و چنانچه از پیدا کردن او مأیوس شود، از طرف او به فقیر، صدقه بدهد.(۲)

۱- همان، ص ۱۱۷مسئلهٔ ۱۹۱.

۲- توضیح المسائل امام خمینی، مسئلهٔ ۲۵۸۱.

حکم کفش های پیدا شده دراماکن زیارتی

سؤال:در آستان قدس رضوی، گاهی هزاران کفش گم شده موجود است؛ حکم این کفش ها را بیان فرمایید؟

جواب:کفش هایی که بـدون صاحب در کفشـداری های حرمهای مطهّره می مانـد، بایـد از طریق اعلام کردن، به اطّلاع عموم برسانند و بعد از یأس از پیدا کردن صاحبانش، آن ها را به مستحقّین بدهند یا بفروشند و قیمتش را به آن ها بدهند.(۱)

کیف پولی جا مانده در ماشین

سؤال:یک سال و نیم پیش، یک کیف پول در ماشـین این جانب جا مانده بود و هیچ نشانه ای نداشت؛ اطّلاعیّه هایی در محلّی که احتمال می دادم مسافر آن جا پیاده شده، به در و دیوار کوچه و خیابان نصب کردم و همچنین در یکی از روزنامه ها چاپ نمودم؛ بـا توجّه به توضـیحات داده شـده، تکلیف شـرعی من چیست؟ لازم به ذکر است که کلّ وجه، مبلغ ۳۰۸۰۰۰ ریال می باشد که از محلّ این پول ۴۵۰۰۰ ریال به آن روزنامه و مبلغ ۱۰۰۰۰ ریال به شخصی جهت چسباندن اطّلاعیه ها به در و دیوار دادم و باقیمانده وجه را خرج عروسی جوانی که برادر خودم

۱- فتوای آیت الله مکارم شیرازی. portal.anhar.ir/

می باشد، کردم؛ اکنون تکلیفم چیست؟

جواب:نسبت به آن وجهی که برای عروسی داده اید، اگر نیازمند بوده، ما اجازه می دهیم و اشکالی ندارد؛ امّا نسبت به آن چه هزینه کرده اید، اگر یقین به رضایت صاحب آن داشته اید، آن هم اشکالی ندارد؛ ولی اگر رضایت او محرز نباشد، نسبت به آن بدهکار هستید و احتیاط آن است که معادل آن را به شخص مستحقی بدهید.(۱)

سؤال:شخصی، کیف جیبی ای را که دارای پول و کارت شناسایی بود، پیدا کرد؛ آیا این شخص می تواند از این پول، مقداری برای فرستادن کیف به صاحبش از طریق پست خرج کند؟

جواب:چنانچه مخارج مختصری است، خودش بر عهده بگیرد؛ امّا اگر مخارج سنگینی دارد و هیچ راهی برای رساندن به صاحبش جز صرف این مخارج نیست، می تواند از آن پول بردارد.(۲)

راهنمای نگه داری از محصولات چرمی

اشاره

از برخورد و قرار دادن اشیای تیز برنده و سنگین روی

ص: ۱۳۰

۱- همان.

۲- همان.

چرم، خودداری کنید.

برای تمیز کردن چرم، از یک دستمال مرطوب استفاده کنید؛ چون رطوبت بالا برای تمیز کردن چرم، مانند شست و شو باعث از حالت در آمدن چرم می شود و به همین دلیل، بهتر است که در روزهای بارانی از وسایل چرمی استفاده نکنید و برای تمیزی وسایل چرمی، هر ماه یک بار، از واکس استفاده کنید. واکس، باعث نرم ماندن چرم و حافظ رنگ آن است. برای چرم مشکی با نخ دوخت مشکی، فقط از واکس مشکی استفاده کنید و برای چرم های رنگی، از واکس بی رنگ استفاده کنید. واکس های رنگی برای چرم های رنگی، باعث تغییر رنگ آن چرم به رنگ واکس می شود. برای جذب بهتر واکس، قسمت مورد نظر را کمی گرم کنید و به صورت دورانی واکس را با حجم کم بزنید. این عمل، باعث شفافیت خاص و براقی و زیبایی در چرم می شود.

کیف های چرمی دستی به علت گران قیمت بودن و ظریفی خاص آن ها برای حمل مقدار زیادی از وسایل، مناسب نیستند؛ پس بهتر است که بیش از اندازه آن ها را پر و سنگین نکنیم.

بهتر است کیف های اداری و دستی را تا حد امکان به

ص: ۱۳۱

صورت ایستاده بر روی زمین یا میز قرار نـدهیم؛ بلکه آن ها را به صورت خوابیده روی زمین بگذاریم. عدم رعایت این نکته، باعث می شود که کیف شما تغییر شکل داده، بعد از مدتی حالت خود را از دست بدهد.

از قرار دادن محصولات چرمی در معرض نور مستقیم آفتاب و یا در نزدیکی بخاری، خودداری کنید؛ زیرا چرم طبیعی همیشه مقداری رطوبت دارد و وقتی در معرض آفتاب گیرد، این رطوبت، خشک شده، به بافت چرم، آسیب می رساند و در نتیجه باعث تغییر رنگ آن می شود.

مراقب باشید که مواد شیمیایی با سطح چرم تماس پیدا نکنند؛ زیرا موادی مانند استون، با برخورد با چرم، باعث از بین رفتن رنگ چرم یا کم رنگ شدن آن می شود و ترمیم آن، بسیار مشکل است. در تماس استون با قسمت های چسب خوردهٔ منسوجات چرمی نیز باعث از بین رفتن خاصیت چسب و درنتیجه باز شدن آن می شود. این مشکل درچرم مصنوعی نیز به وجود می آید. در صورت بروز این مسئله، برای تعمیر، به فروشگاهی که محصول مورد نظر را از آن خریداری کرده اید مراجعه کنید؛ چون بعد از تعمیر آن توسط غیرمتخصص ها، تعمیر آن بسیار دشوار می شود.

چرم طبیعی مانند پوست زنده، احتیاج به تنفس دارد

ص: ۱۳۲

وگرنه، دچار پوسیدگی می گردد و به همین دلیل، اگر قصد دارید، برای مدتی از کالای چرمی خود استفاده نکنید، آن را داخل کیسه پلاستیکی قرار ندهید و به جای آن، از یک کیسهٔ پارچه ای، استفاده کنید.(۱)

طریقه نگه داری کفش

خشک کردن کفش

کفش های چرمی را هیچ گاه در آفتاب یا کنار بخاری و یا شومیه، خشک نکنید؛ بلکه داخل آن ها را با روزنامهٔ خشک، پر کنید؛ تا رطوبت داخل آن ها گرفته شود و بعد از خشک شدن، روی آن را پولیش یا واکس بزنید.

واکس زدن کفش

همیشه قبل از واکس زدن کفش ها، گرد وغبار آن ها را با یک دستمال، پاک کنید اگر واکس شما تمام شده، می توانید روغن زیتون را با یک اسفنج، روی کفش بمالید و بعد با دستمال، اضافی روغن را پاک کنید. در این صورت، کفش های شما برّاق و تمیز خواهند شد.

گشاد کردن کفش کتانی

اگر کفش های کتانی شما تنگ شده اند کفش ها را

ص: ۱۳۳

۱- کفش اگزست. www.existshoes.ir

شسته یا خیس کنید و همان طور بپوشید؛ تا خشک شوند. در این صورت، به اندازهٔ پای شما می شوند.

پاک کردن شوره آب از کفش

در فصل زمستان، معمولاً ـ روی کفش بر اثر راه رفتن در برف یا باران، شوره یا برفک می زند و در این صورت هر چه شما کفش را بشویید و یا واکس بزنید این لکه های سفید، پاک نمی شوند. برای حلّ این مشکل، با اسفنج آغشته به سرکهٔ سفید، کفشتان را پاک کنید.

پاک کردن کفش جیر

برای پاک کردن کفش جیر، ابتدا از یک مداد پاک کن کمک بگیرید و لکّه ها و خطوطی را که روی کفش افتاده، پاک کنید؛ سپس با یک برس نرم کفش، روی آن بکشید؛ تا گرد و غبار آن پاک شود. اگر بخشی از آن سفید شده، آن را با فاصلهٔ ۲۰ سانتی متر روی شعله شمع بگیرید؛ تا با دوده شعلهٔ شمع، آن قسمت، سیاه شود. گرفتن کفش جیر روی بخار کتری، به کفش شما جلای ویژه ای می بخشد.

پاک کردن کفش سفید ورزشی

روی کفش های سفید ورزشی تان، تا وقتی نو می باشندو هنوز آن ها را نپوشیده اید، کمی پودر نشاسته بپاشید؛ تا

ص: ۱۳۴

آسان تر تمیز شوند.

پاک کردن کفش های مردانه

کفش هـای مردان، معمولاً خیلی زود کثیف می شونـد. بنابراین، اگر همسـر شـما بعـد از یک روز کاری، با کفش های خاک آلود وارد خانه شـد، نگران نباشـید. ابتـدا با دسـتمال و در صورت نیاز با دسـتمال مرطوب، کثیفی کفش را پاک کنید و بعد با کمـک یـک مسواک کهنه، خاک و غبار کناره های کفش را پاک کنیـد و کمی روغن زیتون به کفش بمالیـد و یک ساعت بعد با فرچه کفش ها را واکس بزنید.

پاک کردن کفش های کتانی

کفش های کتانی، خیلی زود کثیف می شوند. بهترین روش برای تمیز کردن آن ها، اسـتفاده از شامپوی فرش برای شستن این کفش هاست. برای این کار، طبق دستورالعمل شامپوی فرش، عمل کنید.

پاک کردن کفش های روشن

کفش هـای سـفید و روشن لاستیکی را می توانیـد با خمیر دنـدان، تمیز کنیـد. برای این کار، خمیر دنـدان یا شـیر پاک کن را روی تکه ای پنبه بمالید و بعد از تمیز کردن کفش، با آب روی لکه های کفش بمالید.

ص: ۱۳۵

بر طرف کردن صیقلی کف کفش

اگر تخت کفش شما صیقلی است، کاغذ سمبادهٔ خیلی خشن و زبر روی آن بمالید و یک ورق سمباده را زیر هر تخت بچسبانید.

پاک کردن پاشنهٔ کفش

پاشنه های نوک تیز کفش خانم ها، خیلی زود صدمه دیده، لکّه دار می شوند؛ بنابراین، از اسپری رنگ ماشین استفاده کنید که باعث دوام بیشتر پاشنه کفش می شود.

صاف نگه داشتن چکمه بلند

زمانی که می خواهید چکمه های بلند خود را در کمد نگه داری کنید، می توانید چند ورق روزنامه را لوله کنید و در ساق چکمه قرار دهید و یا حوله ای دور لولهٔ کاغذی دستمال آشپزخانه بپیچید و درون چکمه هایتان قرار دهید.(۱)

توصیه های برای دوام بیشتر کفش

اگر می خواهید کفش هایتان بیشتر دوام داشته باشند به امور زیر توجه کنید:

۱. کفش ها را بعد از هر بار پوشیدن، در معرض هوا قرار دهید.

ص: ۱۳۶

۱- www.tebyan.net.

۲. داخل آن ها روزنامه باطله بگذارید، این کار علاوه بر گرفتن رطوبت و عرق داخل کفش، مانند قالبی شکل کفش را حفظ می کند.

۳. کفش ها را مرتباً از گرد و خاک، پاک کنید و حداقل هفته ای یک بار واکسن بزنید.

۴. اگر کفشتان را شسته اید، آن را کنار بخاری خشک نکنید، زیرا حالت سفیدک و شوره زدن پیدا می کند و بدین منظور، داخل آن را از روزنامه پر کنید و در محلی قرار دهید که در معرض جریان هوا باشد؛ تا کاملاً خشک شود.

۵. اگر پاشنهٔ کفش شما سایید گی پیدا کرده است، قبل از آن که کاملاً از بین رود، آن را تعمیر کنید.

۶. برای ایجاد درخشندگی و برق بیشتر، قبل از واکس زدن کفش های چرمی، کفش را با وازلین، کاملاً چرب کنید و بعد واکس بزنید.

۷. برای پاک کردن لکه چربی از روی کفش چرمی، یک پارچه را به کمی استون آغشته ساخته، روی لکآ چربی بمالید.

۸. اگر سطح خارجی کفش شما ساییده شده و واکس نمی گیرد، ابتدا تکه ای سیب زمینی خام روی آن بمالید؛ سپس واکس بزنید. در این صورت، کاملاً براق می شود.

۹. لکه های روی کفش سفید را با کمی محلول سفیدکنندهٔ حاوی پراکسید، از بین ببرید.

۱۰. اگر پوست روی کفش شما خراشیده شده، از مداد شمعی بچه ها کمک بگیرید. نوک مداد شمعی را روی قسمتی که کنده شده، بمالید و بعد با یک پارچهٔ لطیف و واکس بی رنگ، روی آن را براق کنید؛ تاااثر خراشیدگی از بین برود.

فرش استفاده کنید.

۱۱. برای از بین بردن لکه قیر یا چربی از روی سطح کفش، به ویژه کفش های سفید، از استون استفاده کنید.

۱۲. پاشنه های کفش را نخوابانید؛ زیرا این کار موجب پادرد شده و از زیبایی و دوام کفش هم کاسته می شود. همراه کفش یک قالب هم برای آن تهیه کنید و همیشه بعد از استفاده، کفش ها را تمیز کرده قالب را در داخل کفش بگذارید؛ تا هم عمر کفش طولانی تر شود و هم شکل آن تغییر نکند.(۱)

ص: ۱۳۸

۱- vista.ir

منابع

۱. قرآن کریم.

۲. معین، محمد: فرهنگ معین، تهران ۱۳۶۳ش.

۳. حسینی، سیدمجتبی: رساله دانشجویی، نشر معارف، تنظیم و نظارت، نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاهها.

۴. طبرسی، حسن بن فضل: مکارم الأخلاق، چاپ چهارم، قم ۱۳۷۰ش.

۵. شهری، جعفر: قلم سرنوشت، انتشارات معین، تهران ۱۳۷۸.

۶. طریحی، فخر الدین: مجمع البحرین، کتابفروشی مرتضوی، چاپ سوم، تهران ۱۳۷۵ش.

۷. ابن فارس، احمد بن فارس بن زکریا: معجم مقائیس اللغه، محقق و مصحح، عبد السلام محمد، هارون، انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی، چاپ اول، قم ۱۴۰۴ق.

ص: ۱۳۹

۸. جوهری، اسماعیل بن حماد: الصحاح، تاج اللغه و صحاح العربیه، محقق و مصحح، احمد عبد عطار ۳۳. الغفور، دار العلم للملایین، چاپ اول، بیروت ۱۴۱۰ق.

۹. صدوق، محمد بن علی: ثواب الاعمال و عقاب الاعمال، دار الشریف الرضی للنشر، چاپ دوم، قم ۱۴۰۶ ق.

۱۰. صدوق، محمدبن علی: من لا یحضره الفقیه، محقق و مصحح، علی اکبر غفاری، دفتر انتشارات اسلامی، چاپ دوم، قم ۱۴۱۳ق.

۱۱. کلینی، محمد بن یعقوب: الکافی، محقق و مصحح، علی اکبر غفاری، محمد آخوندی، دار الکتب الإسلامیه، چاپ چهارم، تهران ۱۴۰۷ق.

۱۲. صدوق، محمد بن علی: الخصال، محقق و مصحح، علی اکبر غفاری، انتشارات جامعه مدرسین، چاپ اول، قم ۱۳۶ش.

۱۳. طبرسی، فضل بن حسن: الآداب الدینیه للخزانه المعینیه، ترجمهٔ احمد عابدی، نشر زائر، چاپ اول، قم ۱۳۸۰ش.

۱۴. مطهری، مرتضی: مجموعه آثار، انتشارات صدرا، چاپ اول، قم.

۱۵. خمینی، سید روح الله: توضیح المسائل (محشّی)، دفتر انتشارات اسلامی، چاپ هشتم، قم ۱۴۲۴ق.

۱۶. خمینی، سید روح الله: استفتائات، دفتر انتشارات اسلامی،

ص: ۱۴۰

چاپ پنجم، قم ۱۴۲۲ ه ق.

۱۷. خمینی، سید روح اللّه: تحریر الوسیله، ترجمۀ علی اسلامی، دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ۱۴۲۵ ق.

۱۸. فرهنگ فقه مطابق مذهب اهل بیت(علیهم السّلام) ، زیر نظر محمود هاشمی شاهرودی، موسسه دایره المعارف فقه اسلامی بر مذهب اهل بیت(علیهم السّلام) ، قم.

۱۹. جهان کفش، سال سیزدهم، خردادماه ۸۵، شماره ۱۰۲.

۲۰. طوسی، محمدبن حسن: تهذیب الأحکام، محقق و مصحح: حسن موسوی خرسانی، دار الکتب الإسلامیه، چاپ چهارم، تهران ۱۴۰۷ق.

۲۱. عاملی، محمد بن حسن: وسائل الشیعه، مؤسسه آل البیت(علیه السّلام)، چاپ اول، قم ۱۴۰۹ق.

۲۲. صدوق، محمدبن علی: عیون أخبار الرضا(علیه السّلام)، محقق و مصحح، مهدی لاجوردی، نشر جهان، چاپ اول، تهران ۱۳۷۸ ق.

۲۳. اردبیلی، احمد بن محمد: مجمع الفائده و البرهان فی شرح إرشاد الأذهان، جامعه مدرسین حوزه علمیه، چاپ اول، قم ۱۴۰۳ق.

۲۴. انصاری، مرتضی: صراط النجاه (المحشی)، کنگرۀ جهانی

بزرگداشت شیخ اعظم انصاری، چاپ اول، قم ۱۴۱۵ق.

۲۵. اشتهاردی، علی پناه: مدارک العروه، دار الأسوه للطباعه و النشر، چاپ اول، تهران ۱۴۱۷ق.

۲۶. عقاید اسلام در قرآن.

۲۷. رشیدرضا، محمد: تفسیر القرآن الحکیم، بیروت: دارالکتب العلمیه، ۱۴۲۰ق؛

۲۸. قرآن منشور زندگی.

۲۹. نیشابوری، علی بن احمد واحدی: اسباب النزول الآیات، قاهره ۱۹۶۸/۱۳۸۸.

۳۰. قرآن و طب.

۳۱. دهخدا، علی اکبر: لغت نامه دهخدا، تهران ۱۳۷۷ش.

۳۲. مطهری، مرتضی: خدمات متقابل اسلام و ایران، نشر صدرا، تهران ۱۳۸۰.

۳۳. دانشنامه جهان اسلام، زیر نظر غلامعلی حداد عادل، تهران، بنیاد دائره المعارف اسلامی، ۱۳۸۲ش.

۳۴. للگلبایگانی، محمد رضا: مجمع المسائل.

۳۵. زندگی، کسب و کار.

۳۶. فلاح السائل و نجاح المسائل.

۳۷. خامنه آی، سید علی: اجوبه الاستفتاءات.

۳۸. مکارم شیرازی، ناصر: استفتاءات.

۳۹.معصومی، سید محمود: احکام روابط زن و مرد.

۴۰. طبرسیف علی بن حسن: مشکاه الانوار فی غرر الاخبار، تحقیق، موسسه آل البیت لاحیاء التراث، انتشارات کتابخانه حیدریه.

۴۱. آیین بهزیستی در اسلام.

۴۲. فلاح زاده، محمد حسین: کتاب آموزش فقه.

۴۳. قرائتی، محسن: تفسیر نور، مرکز فرهنگی درسهایی از قرآن، تهران ۱۳۸۳ش.

ص: ۱۴۳

منابع اینترنتی

۱. fa.wikipedia.org/wiki/چرم.

۲. www.existshoes.ir.

۳. https://fa.wikipedia.org/wiki/کیف.

۴. fa.wikipedia.org/...کیف_ پول.

۵. https://fa.wikipedia.org/wiki/کفش.

۶.wikipedia.org/wiki چکمه.

۷.wikipedia.org چمدان.

۸. www.existshoes.ir.

۹. www.jonbeshnet.ir.

۱۰. www.islamquest.

۱۱. portal.anhar.ir.

۱۲. www.tebyan.net.

۱۳. vista.ir.

ص: ۱۴۴

درباره مرکز

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند ؟

سوره زمر/ ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ.ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب « مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱.بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)

۲.تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی

۳.جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...

۴.سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو

۵.گسترش فرهنگ عمومی مطالعه

۶.زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱.عمل بر مبنای مجوز های قانونی

۲.ارتباط با مراکز هم سو

۳.پرهیز از موازی کاری

۴.صرفا ارائه محتوای علمی

۵.ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱.چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲.برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳.تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴.تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵.ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶.تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷.راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸.طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹.برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰.برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

۱.JAVA

۲.ANDROID

۳.EPUB

۴.CHM

۵.PDF

۶.HTML

۷.CHM

۸.GHB

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

۱.ANDROID

۲.IOS

۳.WINDOWS PHONE

۴.WINDOWS

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

درپایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان -خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی -پلاک ۱۲۹/۳۴- طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۸۸۳۱۸۷۲۲ ـ ۰۲۱

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

قائمیه
مرکز تحقیقات رایانه ای
اصفهان
www
برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشـانی
www.Ghaemiyeh.com
www.Ghaemiyeh.net
www.Ghaemiyeh.org
www.Ghaemiyeh.ir
مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.
۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹